

GLAS RAVNICE

Glasiilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 50

Subotica, veljača 1995.

Cijena: 2 din / 8 HRK

Prvih pedeset brojeva "GLASA RAVNICE"

KLACKALICA NADE I NEIZVJESNOSTI

Evo nas, štovani čitatelji, po pedeseti put medju vama. Družimo se već pedeset jeseci, i preživjeli smo skupa jedan čitav život. Naš list, kao kroničar povijesnog trenutka Hrvata sa vojvodjanskog tla, dijelio je sudbinu svojih čitatelja, prolazeći i sam kroz krize i neprimike i kojih je, poput našeg naroda, izlazio i bolji, i kvalitetniji, i čitateljima zanimljiviji.

A počelo je kolovoza 1990. godine: prvi je broj imao osam stranica, tiskan je u bijelo-plavoj boji, bez tropleta i grba u svom zaglavlju. Na naslovnici je bila fotografija kolskog puta, koji krivudava preko travnate livade... u prvom planu je poljsko cvijeće, i sve je tako mirno, tako tromo i zadovoljno, baš kao i priroda u kolovozu, ili kao ono vrijeme ekonomije Ante Markovića, kada smo mislili da smo sve bliže Europi, kada su plate bile preko tisuću DM, a robe i kredita bilo u izobilju.

U listu je predstavljena DSHV, njegov program, te kako su ga doživjeli drugi. Tako vidjesmo da mediji u Srbiji nisu baš blagonaklono gledali na pojavljivanje ove stranke, pa je tako, npr. "Dnevnik" prenio izmedju ostalog: "Govornici su uglavnom zagovarali svoju demokratiju, a videli su je u pravu da ispsujukomuniste i sve što je srpsko u Srbiji... Takva višestranačka politika neće dobiti zeleno svetlo..."

Prvi urednik Glasa ravnice bio je mr. Ivan Poljaković.

Drugi broj GR izišao je iz tiska

u listopadu 1990. godine, i tada već pored promocija stranke u svim vojvodjanskim mjestima gdje žive Hrvati možemo pročitati i naslove kao što su - PRIVREMENE MJERE U MZ PLAVNA ili NEUSPJELE PROVOKACIJE... rat je očito bio mnogo bliže no što smo mogli i naslutiti. Na one što su nam skretali pažnju na predstojeće događaje obično se gledalo kao na čudake ili nepopravljive pesimiste.

Treći je broj tiskan u studenom iste godine. Štampan u crno bijeloj boji, imao je 16 stranica, a kao udarna tema bilo je predstavljanje kandidata DSHV-a za narodne poslanike u Skupštini SR Srbije. Predloženi su ing. Ante Skenderović (koji nas je i predstavljao u prvom sazivu Skupštine", Branko Mevlinger, Ivan Bonus, ing. Mato Matarić i Josip Sorić. U ovom se broju po prvi put pojavljuje i satirični prilog "Bunjevačko bockalo", kojeg je u to vrijeme pisao bać Ento.

Broj od prosinca 1990. je nešto luksuznije opremljen, sa naslovnicom u boji, tropletom i kolor grbom u zaglavlju lista. U broju se spominju niski udarci u predizbornoj šutnji, izvješće sa promocije reformske koalicije Subotice, bio je tu i tadašnji premijer Ante Marković. Pored Bunjevačkog bockala, objavljuju se i "Sokački divani".

U siječnju 1991. godine, GR objavljuje interview sa ing. Antunom Skenderovićem koji je izabran za narodnog poslanika srbijanske Skupštine. Gospodin Skenderović je ustvrdio kako je Subotica škola za

suživot, i demantirao zlobne izjave vladajuće stranke kako su za njega glasali samo nacionalisti. - Neka prebroje glasove - rekao je.

U to vrijeme, i dalje se moraju pisati demantiji na tekstove što ih objavljuje srbijanski tisak.

U broju 6, iz veljače 1991. god. pisano je o posjeti ambasadora SAD Vorena Zimmermana DSHV-u, a razgovaralo se o tadašnjem političkom trenutku, te o uvjetima u kojima žive vojvodjanski Hrvati.

U broju od ožujka iste godine, pisano je o martovskim događajima u Beogradu. Govorilo se o igrama sa bačkim Hrvatima, na šta su Šokci u svom stilu divanili da su "ugroziti od demokracije".

Preskačemo par brojeva, pa uzimamo u ruke broj 11 (od srpnja) - već sama naslovnica sugestivno govori o užasu koji se poput šumskog požara počeo širiti. Rat. Pisalo se kako je velikosrpska politika počela odnositi i srpske živote, mr. Tonković je poručio u ime svih nas - Mi smo protiv rata i za mirno rješenje krize.

U veljači 1992. godine, gradonačelnik Subotice Kasza Jo zsef podvlači d "Vojvodina nije Kosovo", a u GR od travnja dr. Mladen Lončar svjedoči o koncentracijskim logorima u Srbiji.

U to se vrijeme u državnom tisku pisalo kako je Subotica "puna ZENGISTA", a perjanica srbijanskog novinstva Milijana Baletić krešala je sa ekrana TV Beograd.

hrvati su tvrdili - nećemo se seliti, Šešelj je sa govornice srbijan-

skog parlamenta poručio da će nas u stočnim vagonima poslati u Hrvatsku, naglasivši poslanicima većinskog naroda -Kome je žao, nek ide za njima. Nikom nije bilo žao. Svi su se smijali samozadovoljno, presrećni zbog svog novootkrivenog čojstva i junaštva.

Oglasio se i Mirko Jović (sjećate li se, uopće, te marginalne političke figure) izjavivši kako neki ugledni političari Srbi imaju Hrvatice za žene, što je ravno obiteljskoj tragediji, na šta se Dušan Zelenbaba (ne sjećate se, vjerojatno ni njega) obranio teorijom kako je njegova supruga ipak rodila Jovana, koji je kršten u pravoslavnoj crkvi, te da će, ako bog da, i sama biti sahranjena na pravoslavnom groblju.

Alal mu plajvaz.

U to vrijeme bili su intenzivirani progoni Hrvat iz Srijema, a država ništa nije znala. POCELO JE triježenje na okupiranim, pardon, na "oslobodjenim" teritorijima, pa se narod sve otvorenije i glasnije počeo pitat kad će to Vukovar postati "veliko gradilište" i kad će im Srbija vratiti vrednote koje je "spasila od ustaša i sklonila na sigurno".

Nešto malo nade probudio je izbor g. Milana Panića za premijera Vlade. U broju od studenog 1992. objavljeno je da je primio delegaciju DSHV-a, i sve se činilo da će se tmurni oblaci nadvijeni nad našim narodom, ali i svim ostalim nedužnim ljudima konačno razići i nestati, ali, Panić je otjeran od strane vladajućeg režima, a uz pomoć svojih izmećara SRS. Panić je otišao, a nama je ostao mračan Božić.

1993. godina započela je nešto optimističnije: ugled DSHV-a bio je u porastu, Bela Tonković je tvrdio da smo probudjen narod, Ivan Poljaković - da je budućnost naša. Predsjednik DZVM - Andra - s A - goston decidirano je izjavio kako, jednako kao i vojvodjanski Hrvati, ni vojvodjanski Madjari ne

žele krvaviti ruke i odazivati se mobilizaciji. Napetost je čini se, bila malo popustila, pa se razgovaralo i o slobodnim carinskim zonama, a Mladež se skijala na Tatrama. U ožujku, stranka je dobila novo sjedište, za GR su pisali, između ostalih, Zlatko Romić, Vojo Sekelj, Ivan Poljaković, Marko Kljajić, Tomislav Vuković, i povremeno, sadašnja urednica Vesna Kljajić. Naravno, ne smijemo niti u snu zaboraviti naše bečare bać Stipana, kuma Tunu, razne prije i snaše, što su iz kujne pripovidale o politici i rondjavoj čorbi. Za kog prisnac, za kog nasuvo s krompirom.

U ožujku su nam četnici oskrnavili Uskršnje praznike - plakata ma po Subotici i porukama "srpskih sokolova" na čeli sa Sinišom Vučinićem. Policija, naravno, ništa nije vidjela, a poruke "sinova svog naroda" više govore o njima samima.

Ivan Poljaković uzvraća kontrom, i kaže da smo mi ovdje svoj na svome, Bela Tonković kaže da je sve ovo što nam rade povratak u kameno doba, a javljaju nam da su pojačani pritisci i na Hrvate u Srijemu. Zakonodavni odbor Skupštine Srbije usvaja prijedlog zakona o udžbenicima, pa maltene, djeca na silu moraju učiti isključivo na srpskom.

Zupnik hrtkovački vlč. Nikola Kraljević poručuje da opraštanje mora biti jače od mržnje, a ministrica ljudskih prava i prava manjina, Margit Savović, poslije bisera tipa - Hrvatska je napala samu sebe, da odštetu za pretrpljena šikaniranja moramo tražiti od Hrvatske, dodavši kako se ona - nema zbog čega stidjeti. Ne dao nam dragi Bog, štovani čitatelji, da nam gospodja ministarka učini ono zbog čega bi se i sama (konačno) postidjela.

Krah velikosrpske politikenagovješten je u sviban-

jskom broju 1993. godine. Tada, pisalo je u Gr, paljanski Srbi nisu prihvatili mirovni plan, predsjednik Milošević i "veliki prijatelj srpskog naroda" Konstatin Micotakis vraćeni su sa Pala ismijani, i vidjeće se kasnije, veoma gnevni. Dobrica Ćosić je javno izrekao svoje neodobravanje Miloševićevim zahtjevima, a sa malim zakašnjenjem, u Subotici je održana pres konferencija "Srpskih sokolova", a kako ondašnja suradnica, a sadašnja urednica nije imala petlje (čitaj - hrabrosti) da se pojavi na tom eminentnom skupu (jer barem sebe i svoju jezičinu dobro poznaje), skupu je prisustvovao Zlatko Romić (ima kraći jezik, i očito je hrabriji). Kako pročitamo - lider pokreta Siniša Vučinić je, između ostalog, izjavio kako bi Srbija od RUSA trebala pozajmiti atomsku bombu, pa da jednom za svagda završi poso sa svojim neprijateljima. Tu je nešto pominjan i Bela Tonković, i DSHV, i VMDK i sve po spisku i da u rukama tih tipova nisu stajali životi i smrti bijednika u Bosni na ratištu, čovjek bi pomislio da je Zlatko Romić pogriješio, pa je satiru umjesto na zadnju, stavio na treću stranicu.

Par brojeva kasnije, mr. Ivan Poljaković u svom uvodniku kaže kako nas je sve pogodila INVAZIJA STRVINARA.

Mr. Bela Tonković za Hrvate u Vojvodini traži minimum - kulturnu autonomiju, u bajmoku je na osveštenju novog pravoslavnog hrama napadnut Gabor Kudlik, u Beogradu pretučeni Danica i Vuk Drašković... Mr. Tonković u svom uvodniku iz kolovoza tvrdi da povijest dugo pamti, a preč. Andrija Kopilović kaže da se "činjenice ne dokazuju", a Marko Kljajić u svom feljtonu piše o hrtkocima.

U rujnu se najavljuje HNV, u Srbiji je inflacija dostigla nivo nezapamćen u povijesti svjetske ekonomije, penzioneri se ubijaju

raspamećeni životom bez perspektiva, nade i ljuskosti. U listu se pojavljuje tekst o subotičkim grafitima, koji prenose mnogi listovi, u drugom tekstu, situacija u subotičkoj kulturnoj sceni opisana je kao zlatno doba bijede, djeca sve manje razumiju svoje djedove, jer aktualnim školskim programom nije predviđeno učenje hrvatskog jezika...

U listopadu, bili su nam gosti kakaraševski Hrvati, u beogradu je stranaka građanske opcije izišla u javnost sa uputstvom za preživljavanje. Vlastodršci ne žive kao mi - bio je njihov moto. Ministarstvo prosvete je potvrdilo odluku da svi djaci moraju učiti ćirilicu, a već u studenome, odbornici DSHV u Subotici uspjeli su izboriti - hrvatski jezik u služenoj upotrebi. U prosincu smo se spremali za izbore, a Djordje Balašević je optimistički poručivao da dolaze bolji dani.

U siječnju 1994. pisalo se o lopovluku kao imidžu državne politike, a novopostavljeni dopredsjednik IO SO Subotica Lazo Vojnić Hajduk izjavljivao je da je došlo vrijeme pionira u politici. Marko Kljajić je pisao o Novom Slankamenu, a mladež se skijala na Chopoku.

U veljači je delegacija DSHV-a bila u posjetu SAD, mr. Ivan Poljaković podnio ostavku na mjesto urednika GR. U ožujku je objavljeno da je mr. Bela Tonković ponovo postao predsjednik stranke. I Mladež je izabrala novog predsjednika - ing. Miroljuba Milodanovića, koji je u interviewu za GR izjavio

da bunt mladih nije zamro.

U travnju smo pisali o prvoj borbenoj akciji NATO pakta, od kako je ovaj savez osnovan, premda se kasnije ispostavilo da se za efekte zračnih udara NATO-vih aviona može upotrebiti ona narodna - Il kuj, il ne gari prkno! - da oprostite, štovani čitaoci. Jozsef Kasza je govorio o državnoj sili koja to hoće bit pod svaku cijenu, glavni i odgovorni GR-a bio je Branko Mevlinger. U svibanjskom broju je mr. Poljaković je pisao tekst pod naslovom Demokracija - što je to? Dr. Csaba Sepsei, savezni poslanik i član predsjedništva VMDK izjavio je da u Saveznom parlamentu zastupa i interese Hrvata. U srpsnju je mr. Poljaković počeo pisati tekst (koji je on smatrao feljtonom) pod nazivom Manjine na ispitu. I da je u tom tekstu tradžirao samo DSHV - ni po jada. On se tu bavio i strankom DZVM, nastavivši da u broju od kolovoza analizira uspon i po njemu pad ovih dviju stranaka.

U rujnu je za urednicu GR imenovana Vesna Kljajić, a mr. Poljaković se, uvrijedjen njezinim odbijanjem da objavi nastavak u kome on sahranjuje DSHV i DZVM, revoltirano oprostio i od lista i od stranke.

U rujnu je Sveti Otac Papa posjetio Hrvatsku, GR je objavio i kompletan tekst Svečane mise, u predstojnik Ureda RH, dr. Zvonimir Marković rekao je kako su najgori dani ostali za nama, Marko Kljajić je pisao o golgoti kukujevačkih Hrvata...

U broju od listopada, GR se prigodnim tekstom oprostio od mr. Ivice Poljakovića, Bela Tonković je objašnjavao o hrvatskom pitanju koje se našlo pred KESS-om, Antun Skenderović je pojašnjavao dvije značajke 10. listopada, a dr. Marko Veselica se pitao hoće li Vojvodina ostati bez Hrvata.

U studenome smo pisali o drugom službenom posjetu DSHV-u Republici Hrvatskoj, za GR je govorio uzoriti kardinal dr. Franjo Kuharić. U prosincu smo pisali o ozbiljnom Božiću, iz pera Ivana Gorana Kovačića iz 1939. godine. Objavili smo kronologiju događaja u 1994. godini, izvještaj sjednice vijeća DSHV, a dr. Šimun Ćorić, predsjednik HSK govorio je o iseljenoj Hrvatskoj.

U broju od siječnja 1995. pratili smo posjetu dr. Mate Granića Madjarskj, mr. Bela Tonković je u godišnjem interviewu govorio o sadašnjem trenutku i budućnosti našeg naroda i stranke.

U rukama vam je, štovani čitatelji, pedeseti broj GR. Vi vjerojatno imate zamjerki na kvalitetu lista, no mi sa svoje strane činimo sve što možemo. Kao što vidite, naš narod je prošao i još prolazi kroz periode uspona i padova, nikad mažen od vladajućeg režima. I što nam je bilo teže, naše "bockalo" je bilo sve satiričnije, šokački divani sve vrcaviji, prela sve raspjevanija.

Niti smo razbijeni, niti oslabljeni.

Redakcija

P.S.

ZAHVALJUJEMO SE SVIM SURADNICIMA, BIVŠIM I SADAŠNJIM, SVIMA ONIMA KOJI SU POMOGLI DA BUDEMO ONO ŠTO SMO I ONO ŠTO SMO BILI. UJEDNO POZIVAMO SVE DOBRONAMJERNE LJUDE NA SURADNJU.

PROBOJ KA MIRU?

Ovih dana su napori oko nalaženja rješenja krize na ex-YU teritoriji opet na vrhuncu. Što se to dešava?

Od samog početka krize međunarodna zajednica je ulagala velike napore oko nalaženja rješenja. Strpljivo su izrađivane stotine dokumenata o primirjima, razdvajanjima, demilitariziranim zonama, dopuštanjima prolaza humanitarnih konvoja i gospodarskim pitanjima. Ogromna većina tih dokumenata nije važila ni toliko, koliko je trebalo da se tinta na njima osuši. Do smirivanja na bojištu i nalaženja rješenja za ostala nabrojana pitanja došlo je onda, kada je agresor postigao svoj cilj ili je dospio u bezizlaznu situaciju. Zato međunarodna zajednica stalno govori da rješenje moraju naći sukobljene strane. Ona je nudila projekte: Carringtonov plan, Vens-Owenov plan, Mirovna konferencija u Londonu, prijedlozi kontaktne grupa, grupe Z-4... Planovi su predočavani svim stranama kao osnove za razgovor ili po principu "uzmi ili ostavi". Ali ni iza jednog projekta međunarodna zajednica nije stajala kompaktno i čvrsto. Kad god se činilo da je rješenje na vidiku, netko se sjetio da bi njegov prestiž mogao biti manji od drugih, pa je "iskočio iz kola", što je neminovno dovodilo do neuspjeha. Najčešće su to bili Francuska, Engleska ili Rusija. Beograd je to uvijek iskoristio tako što nije prihvatio ni jedan plan.

Dok se za "žzelenim stolom" raspravljalo, stotine tisuća ljudi je ginulo, gradovi su razarani, rijeke izbjeglica i prognanih tekle su i dalje. UNPROFOR-ov mandat je predviđao da se sve to promatra, bilježi i o tome izvješćuje OUN. Diplomati su se počeli pitati tko će "pokrenuti vodu". Hrvatska je to učinila dugo najavljivanom odlukom da neće pristati na produženje mandata UNPROFOR-u. I ono što nije prouzročila smrt stotine tisuća ljudi, ni razoreni gradovi, ni rijeke izbjeglica, prozročila je odluka Hrvatske: ovih dana stigla je vijest iz Pariza da su zemlje grupe Z-4 stale kompaktno i odlučno stale iza svojega zadnjega prijedloga i gospodin Kozirev ima zadaću da nagovori Slobodana Miloševića da prihvati taj plan. Za uzvrat se nudi do sada najveća mrkva: suspenzija sankcija na određeno vrijeme. Taman da se vidi kako bi moglo biti, kad bi se prestalo sa samoizolacijom. Za nadati se da će narod onda i pristati na promjenu politike i neće skliznuti udes-

no u raširene ruke novostvorene koalicije. Jer ako bi se to dogodilo, bili bismo korak bliže apokalipsi.

Suspenzija sankcija ne znači i njihovo ukidanje, niti automatsko priznavanje SR Jugoslavije od strane međunarodne zajednice, koja smatra "da je proces raspadanja SFRJ ... došao do kraja..." (mišljenje br. 8 Arbitražne komisije Konferencije o bivšoj Jugoslaviji), "da treba okončati status članstva SFRJ u međunarodnim organizacijama... i da nijedna od zemalja nasljednica ne može za sebe tražiti pravo koje je do tada imala SFRJ kao član" (mišljenje br. 9) i da se "SRJ (Srbija i Crna Gora) javlja kao nova država koja se ne bi mogla smatrati isključivim nasljednikom SFRJ" (mišljenje br. 10 iste Komisije). Put do međunarodnog priznanja je vrlo dug, a bit će i vrlo težak, jer će se morati riješiti mnoga otvorena pitanja za koja se danas smatra da su nedodirljiva. Ovdje mislim prije svega na pitanje granica, osnovnih ljudskih prava, te statusa i kolektivnih prava nacionalnih manjina.

Stalno ponavljanje da je SRJ građanska država i da su sva ta pitanja riješena ne vodi nikamo. Svatko zna da nije riješeno ni hrvatsko, ni muslimansko, ni albansko pitanje u SRJ, kao i da nijedna priznata nacionalna manjina nije zadovoljna razinom svojih prava. Država, u kojoj je po službenim podacima skoro 40% stanovništva manjinsko, ne može sebi dopustiti luksuz da ne rješava nacionalna pitanja svojih građana, jer ih tako odbija i stvara žarište nezadovoljstva i nemira.

Nama Beograd stalno govori da će se hrvatsko pitanje u SRJ riješiti u sklopu međusobnog priznanja SRJ i Hrvatske.

Mi smatramo da se naše pitanje može riješiti u dva bloka:

U prvi blok spada rješenje našeg statusa i prava koja nam SRJ mora osigurati bez obzira na međusobno priznanje ili nepriznanje SRJ i Hrvatske. I ovog puta ponavljam da je nama vrlo stalo da živimo u slobodnoj, demokratskoj, međunarodno prihvaćenoj i uglednoj državi i da smo spremni dati naš obol za postizanje toga cilja. Zato smatramo da što prije treba ukloniti prepreke koje stoje na putu, ili bar one koje se mogu ukloniti. Jedna od tih prepreka je neriješeno hrvatsko pitanje. Pozivanje na status u Kraljevini i u SFRJ ne pomaže rješavanju ovog pitanja, jer su i Kraljevina i AVNOJ-ska Jugoslavija stvorene kao zajednička država južnoslavenskih naroda, a SR

Jugoslavija je zajednička država dviju republika: Srbije i Crne Gore, a ne naroda. To je jasno i iz Ustava i po grbu SRJ. Inzistiranjem na mišljenju da je pravo na samoopredjeljenje pripadalo narodima SFRJ, a ne republikama i da je to pravo konzumirano referendumima, Beograd nam upravo nameće pitanje, da li nam se time želi sugerirati da se i mi, kao dio konstitutivnog naroda SFRJ, referendumom odlučimo u kojoj državi želimo živjeti, odnosno kojoj će državi pripasti naš teritorij?

Mi smo svoje zahtjeve jasno i javno iznijeli. Naša ponuda rješenja hrvatskog pitanja u SRJ temelji se na poznatim međunarodnim normama zaštite nacionalnih manjina. Odbijanjem toga rješenja odbacuju se te međunarodne norme. Prihvaćanjem naše ponude uklanja se jedna od velikih prepreka na putu ka međunarodnom priznanju SRJ. Argument da je SRJ građanska država i da zbog toga ne može prihvatiti naše zahtjeve - prazan je. I Italija je, na primjer, bila građanska država i prije instaliranja autonomije Južnog Tirola, a ostala je i kasnije. Ni SR Njemačka nije ništa manje građanska država time što je na zadovoljavajući način riješila pitanje Danaca u Schleswig-Holstein-u i pitanje Sorba oko Lužica.

Ne stoji ni argument da su manjine samo one etničke grupe čiju matičnu državu SRJ priznaje. Ako i ostavimo po strani činjenicu da SRJ, nažalost, još nije priznata ni od matičnih država priznatih manjina, postavlja se pitanje kad je SRJ priznala matičnu državu Rusina. A oni su, hvala Bogu, priznata manjina.

Naše se pitanje mora riješiti na razini Ustavnog zakona, jer znamo kako se lako mijenjaju zakoni i odredbe. U taj Ustavni zakon moraju se ugraditi i čvrsti mehanizmi kontrole ostvarivanja predviđenih prava i mogućnost arbitraže, te garancija sprovođenja odluka arbitraže.

U drugom bloku se SRJ i Hrvatska mogu dogovoriti o višoj razini zaštite Hrvata u SRJ i Srba u Republici Hrvatskoj na osnovi recipročnosti. I za ovaj blok postoje velike mogućnosti čijim bi ostvarenjem uvelike porastao ugled obje države.

Sada je trenutak za povijesnu odluku Beograda: ustrajati na dosadašnjoj politici ili se odlučno okrenuti ka budućnosti. Mi imamo pravo zahtijevati odluku koja otvara kapiju lijepe budućnosti.

Sve je to samo pitanje dobre volje. Mi je i ovaj put nudimo.

mr. Bela Tonković

Delegacija Ureda Republike Hrvatske u posjeti SOMBORU:

HRVATI VOJVODINE VIŠE NEMAJU RAZLOGA ZA STRAH

Te srijede, osmog veljače, somborska podružnica DSHV-a bila je domaćin visokoj delegaciji Ureda Vlade Republike Hrvatske iz Beograda. I premda je do ovog susreta došlo na poticaj DSHV-a, ugledni gosti su primljeni i u upravi grada Sombora, na najvišoj mogućoj razini. Delegacija Ureda bila je u sastavu: dr. Zvonimir Marković, predstojnik Ureda, dr. Dušan Bilandžić savjetnik Ureda, prim. dr. sci. Ivo Kujundžić, savjetnik za humanitarna pitanja, te Davor Vidiš, glasnogovornik Ureda.

- Mi smo u Somboru prvi puta, i premda je naš dolazak bio na poticaj DSHV-a, mi smo se obratili Protokolu Ministarstva vanjskih poslova u Beogradu sa željom da ostvarimo ovaj susret, tako da je ovo službeno organizirani posjet, - pojasnio nam je dr. Ivo Kujundžić.

Protokol posjeta inače, započeo je razgovorom u skupštini općine s gradskim ocima, te predsjednikom zapadnobačkog okruga. Razlog posjeta bilo je upoznavanje sa stanjem u kojem se nalazi hrvatski živalj ovog područja, jer se, kako je rečeno, nakon otkazivanja mandata UNPROFOR-u od strane RH, među ovdašnjim Hrvatima povećala bojazan od mogućeg novog vala izbjeglica iz Hrvatske i Bosne, a kako su se proveli s prvim valom - dobro je poznato.

Hrvati, članovi DSHV-a na

ovaj su susret dišli ne samo iz Sombora, već i iz svih okolnih mjesta. Susretu su prisustvovali i gospodin Nedeljko Musulin, Hrvat, član SPS-a, te urednica Somborskog radija. Na početku susreta g. Mato Matarić, predsjednik somborske podružnice DSHV, pozdravljajući sve nazočne, rekao je kako je nivo razgovora naših gostiju sa službenim vlastima općine bio na nivou kakav naši gosti i zaslužuju. - Naša je želja, rekao je g. Matarić - međusobno priznavanje dviju država, a ovaj je poziv posebice motiviran da kod ovdašnjih Hrvata razbije dozu straha, posebice nakon dolaska obitelji iz BiH i Hrvatske koji nam "prijateljski savjetuju" neka mijenjamo svoju imovinu i odlazimo. I premda je općina zauzela stav da se Hrvati ne moraju iseljavati, naša je želja da nas SRJ prizna ili kao nacionalnu manjinu, ili da nas, ako pretendira da nastavi kontinuitet SFRJ, prizna konstitutivnim narodom.

Obraćajući se okupljenim Hrvatima, dr. Zvonimir Marković je rekao kako imamo dodatne motivacije i snagu, kad možemo imati ovakav skup na mjestu za koje su mislili da je Hrvata sve manje.

- Prošli smo kroz veliku kalvariju, proporcionalnu onome što stvaramo: stvorili smo DRŽAVU. Hrvatska nikad nije bila jača, ni u međunarodnom, ni na unutarnjem planu. Svijet je, i protiv vo-

lje, morao priznati Hrvatsku, jer je volja njezina naroda bila dovoljno jaka. Naglasivši kako nema razloga za strah od novog rata i novog vala izbjeglica iz BiH i Hrvatske, dr. Marković je rekao:

- Od sada će vam svaki tjedan biti lakši od prethodnog, i nema potrebe za novim strahom. Pred nama nema strateški velikog rata, već može biti samo sukoba nižeg praga u vidu pojedinačnih ispada. Orijentacija je takva da možemo očekivati bolje dane.

Mato Matarić je dodao kako od Ureda i očekujemo da u predstojećim pregovorima Hrvatske i SRJ zahtjeva ista prava Hrvatima u SRJ kako što SRJ zahtijeva za Srbe u Hrvatskoj. Uz to, moraju se ovdašnjim Hrvatima osigurati slobode po međunarodnim normama (kultura, obrazovanje, štampa), a kada bude rađen Zakon o nacionalnim manjinama osigurati i mjesta za naše predstavnike u parlamentima.

- Istina je da se ljudi pribojavaju što će sa nama ovdje biti nakon odlaska UNPROFOR-a, pa stoga povedite računa da mi ovdje ne ostanemo nezaštićeni i od strane hrvatske i od strane SRJ. Mi smo zainteresirani za politički život naše općine, za ostanak na ovom prostoru, premda nas vlasti stalno vraćaju na problem Srba u Hrvatskoj. Želimo predlagati rješenja koja će biti dobra za sve narode na ovom području. Mi se i

dalje želimo zalagati za tolerantne odnose: poštivati većinu, ali i zahtjevati da poštuju i nas kao manjinu. Otvaranjem razgovora o položaju Hrvata na ovom prostoru, nadam se da ćemo razriješiti sve dosadašnje nesporazume.

Predsjednik DSHV-a g. Bela Tonković, u svom pozdravnom obraćanju, rekao je da mu je drago što se situacija polagano smiruje, obzirom da je Somborcima bilo vrlo teško u proteklom periodu. Val terora i kalvarija hvata Bogu, prolaze, a struktura koju razrađujemo je i nadalje mirnodopska, premda će proći neko vrijeme dok se sve ne sredi.

Dr. Dušan Bilandžić je svoj govor posvetio srbijanskom gospodarstvu, izjavivši kako i sam beogradske tiskare piše kako se privre-

da - klinički mrtva prije godinu dana, sada stabilizirala, premda na vrlo niskoj razini. Stabilizacija je postignuta udarom na zdravstvo, školstvo i "krajine". SRJ se osla-njala na dva stuba - struju i poljoprivredu. Ispostavilo se da struja nije oslonac na kojeg se može računati, a što se poljoprivrede tiče, došlo se na to da se SRJ guši u vlastitom žitu kojeg nema kome prodati.

- Svijetu u susret idemo baš gospodarskim momentom, jer politika uskoro neće biti toliko dominantna. Nadam se da će proces depolitizacije ići sve brže i brže - rekao je dr. Bilandžić.

Nedeljko Musulin, član SPS-a inzistirao je na tome da je on odbornik građana. - Moja je porodica izmiješana, a želio bih da i ostali govornici kažu gdje žive, kako i s kim, jer život je drugo, - rekao je. - Jedno je u životu, a drugo je gledano iz kabineta.

Ljudi su uglavnom postavljali pitanja vezana za način putovanja u Hrvatsku, nemogućnost praćenja programa HTV-a, te o tome što će biti kao ode UNPROFOR.

pozdravivši nazočne, istaknuo je kako su ovakvi sastanci neophodni, nadajući se da će se tako razbiti fama o tome da se na ovakav način ne može razgovarati.

Dr. Marković je u svom pozdravu rekao kako su članovi Ureda s osobitim zadovoljstvom prihvatili ovaj poziv, ocijenivši razgovore otvorenim, premda bi mogli biti još otvoreniji. Apelirao je da se svi okrenemo budućnosti, jer nas ona neće čekati. Već smo u

situaciji da moramo trčati iz petnih žila ne bismo li ju sustigli.

Od novinara prvi se oglasio Rade Subotić, objasnivši kako je on prije rata bio dopisnik Politike iz Osijeka, a sada je u Somboru. Veoma uljudnim tonom, g. Subotić se za-

Gorući je problem svakako status Hrvata u SRJ, pa je situaciju u kojoj sada živimo Stipan Pekanović formulirao onom narodnom: - Nit se šijemo, nit se paramo.

Nakon susreta sa građanima, gosti i domaćini su održali konferenciju za tisak.

Obzirom da većina ovdašnjih novinara nije imala prilike razgovarati direktno s nekim hrvatskim političarem od početka rata, najviše je pitanja, razumije se, bilo upućeno gostima iz Ureda, a njihova se tematika odnosila na ukupne srpsko-hrvatske odnose.

Najprije je govorio g. Vasa Relić, gradonačelnik Sombora:

nimao šta su ljudi govorili (mislio je na ovdašnja Hrvate, op. aut.) - ima li šikaniranja i pritisaka, ili su oni popustili, i kako se gospoda gosti osjećaju u SRJ.

Odgovorio je dr. Marković, rekavši kako do sada nisu imali niti jednu ekscesnu situaciju, pa tako vide da se led počeo otapati. - Sigurno da je i ovdje bilo neželjenih situacija, ali život je takav da ga ne možemo idealizirati, niti skrivati ono što je ružno. No, upućeni smo na to da se ne okrećemo za sobom, nego da nam pogled bude usmjeren ka budućnosti. Bez razlike na to šta je bilo, ne smije nas opterećivati da naši

pogledi u budućnost budu zamagljeni mržnjom i netrpeljivošću, a ni strahom. Strah je ljudska kategorija i njega se ne možemo osloboditi, međutim, strah je vezan i za svijest čovjeka, pa bi ovaj susret trebao biti poticaj da straha bude sve manje i da svi budemo okrenuti prema naprijed.

Đorđe Vukmirović, novinar TANJUG-a zanimao se za eventualni summit trojice - Tuđman - Milošević - Izetbegović.

Marković: - Ovaj bi summit bio veliko ohrabrenje, premda očito nije plod dogovora ove trojice političara, pa možete slutiti da je međunarodna zajednica tome dala svoj obol, i da je ona ta

kojoj se žuri, pa na političku scenu izvlači i neke kojima se baš i ne ide na tu scenu. Prije su djela najavljalina, ali do njih nije dolazilo, a sada se dela i bez najave. Sam summit će, ako do njega dodje, imati golemi značaj, i od njega ne treba očekivati ništa loše.

O pitanju UNPROFORA dr Marković je rekao slijedeće: - Ovo je pitanje mnoge zabrinulo. Ocjena je da u stvari otkazivanje UN nije nikakav demarš niti znak revolta, niti je znak da Hrvatska mijenja svoj politički pravac kretanja. Baš obratno: da bi se proces reintegracije dinamizirao i pospješio, dat je otkaz UNPROFOR-u, i za predstojećih šest mjeseci ne

otvaramo mogućnost ratne opcije. UNPROFOR se toliko odomaćio tu da je naprosto postao kao strano tijelo između dviju strana sa "posmatračkom" ulogom. Pa, ljudi, kod toliko krvi i razarnja biti samo posmatrač - više je no cinično. Oko otkaza ne bih gledao ništa loše, dapače, mi smo svjesno ušli u jedan mali rizik, a po reakcijama svijeta izvana osjetila se mala

vu korist, jer ono ne odgovara ni lokalnom stanovništvu koje je u izolaciji, niti Hrvatskoj koja već četiri godine ne može normalno komunicirati na svom teritoriju - onda nemam riječi. Sam UNPROFOR košta oko 4 mlrd. dolara i taj silni novac se baca da bi se takvo stanje fiksiralo. Naši procesi razvoja idu puno brže no što ide proces povlačenja UNPROFOR-a. Ovo jest rizik, ali rizik koji se isplati. Moramo tražiti kompromis.

Dr. Dušan Bilandžić je još na susretu sa somborskim Hrvatima rekao: - Ako je do Hrvatske, odlaskom UNPROFOR-a rata biti neće. Oni nit smrde, nit mirišu. Okučane drži par naoružanih - da ne kažem kojih - a preko tih Okučana idu: dupli autoput, koak-

bojazan - ne od toga što se mijenja koncepcija prema ratnoj opciji, nego bojazan iz brige koja je nastala iz neizvjesnosti - što sad? I prema tome, ja toj činjenici ne bih davao neki veliki značaj, jer svakog dana imate sve veću frekvenciju vozila na auto putu, ekscesa nema, kroz to vrijeme otvoren je naftovod, očekuje se deminiranje pruge prema Vinkovcima... Proces ubrzano ide naprijed, a UNPROFOR je suviše dugo u poziciji promatrača i na taj način ne pomažemo ni sebi. I ako smo tako nezreli da nam trebaju 44 tisuće tih promatrača koji jako puno koštaju i koji su samo fiksirali stanje iz kojeg mi ne možemo izvlačiti nikak-

sialni kabel London-Istanbul, dio pruge Zagreb Beograd... Rata biti neće, ne samo zbog toga što se užarenost ohladila, već i za to što je za veliki rat šanse bilo 1991. godine, a sada te šanse više nema. Prema tome, sigurno je da je sporazum Hrvatska-Srbija ključni i jedini put za saniranje ukupnog stanja u ovom dijelu Balkana i Srednje Europe. Jer, tu se radi o dva naroda koji su geostrateškom pozicijom upućeni jedni na druge. Ja sam nedavno izjavio da su se ogranci tih dvaju naroda međusobno sukobili, ali da se matice još nikada nisu našle u direktnom sudaru - čelo u čelo - sasvim otvoreno. Ja znam, recimo, da pred-

sjednik Tudjman želi jedan tip odnosa sličan onome iz skandinavskih zemalja ili Njemačke i Francuske. Mi idemo prema smirivanju.

Na pitanje vašeg novinara - a koje je bilo upućeno domaćinima - o tome kakav je položaj domaćih Hrvata, i kako oni gledaju na ukupne odnose Hrvatske i Srbije, odgovorio je gradonačelnik Sombora g. Vasa Relić:

-Mi smo danas dugo razgovarali. U našoj opštini ima preko 9000 Hrvata i izuzimajući nekoliko ekscesnih slučajeva koji su sporadični i beznačajni, međunarodni odnosi su uglavnom povoljni. "Vaše pitanje nije za nivo jedne lokalne samouprave, pa ne bih mogao govoriti o tome. No, moram reći da je ovaj susret bio veoma koristan i da iz njega svako od nas može da izvuče pouku. Danas su gospoda iz Ureda razgovarali sa Somborcima hrvatske nacionalnosti i od njih su mogli dobiti pravu sliku života u ovoj sredini".

Odgovarajući na isto pitanje, dr. Zvonimir Marković je rekao:

-**Mislim da je u ovom trenutku obnovljen taj osjećaj nesigurnosti i straha baš vis-a-vis otkazivanja mandata UNPROFOR-u. Evidentno je da je ekscesnih situacija bilo, i da su to činile mahom izbjeglice koji su na neki način neurastenizirali i ovu sredinu koja u sebi nema onog hajdučkog i dinarskog. Gosp. Reliću, vi ste rekli da imate oko 9000 izbjeglica - to je strašno veliki broj ljudi koji su disperzirani po kućama i na taj način mogu destimulativno djelovati na ovdašnju atmosferu i prilike, i sad taj strah dolazi od toga da li će doći i drugih 10000, i što će onda biti: da li će se opet početi pisati pisma s porukama: SELI SE itd. Međutim, ja nisam došao tu da dadem lažnu sliku, već sam stvarno tu sa**

onim što sam već iznio - kroz svoju političku prizmu sam naslutio da situacija ide ka popuštanju i boljitku. Vokabular i razgovori bili su isti i ovdje u službenoj formi, i u susretu sa Hrvatima Sombora. Sve u svemu, za sada sve ide prema dobrom.

Mile Djapić, načelnik Zapadnobačkog okruga rekao je kako želi istaći da je u razgovorima što su danas vođeni ing Mato Matarić istakao kako se iz Sombora nitko nije iselio pod pritiskom, što on želi i javno reći i dati na znanje, jer je to navodno g. Matarić decidirano izjavio.

Nešto kasnije, ovu je izjavu demantirao dr. Ivo Kujundžić, rekavši kako je g. Djapić pogrešno interpretirao riječi g. Matarića - Matarić je u stvari rekao da on ne opravdava odlaske i iseljavanja, jer se najgrublje upravo prema njemu postupilo, budući da mu je na kuću dva puta bačena bomba

Na pitanje kako vidi ovaj uistinu srdačan doček, dr. Kujundžić je rekao:

- Ja osobno mislim da je projekt ratne opcije propao, da su ljudi svjesni toga i da se polako otrežnjuju. A na ovom prostoru je taj proces otrežnjavanja počeo najprije. Ljudi ovdje imaju i tu prednost što žive u multikulturalnoj i multinacionalnoj sredini, prema tome, oni će biti nositelji tog evropskog duha.

Privreda Vojvodine je posebno vezana za Hrvatsku - to je od uvijek i bila. Mi mislimo da je neminovnost završnice rata tu, i da oni koji su najtrezveniji to shvaćaju. A real-političar je i predsjednik Milošević. Problem je sad kako iz ovog kaosa prijeći u normalnost, ali i to se mora dogoditi. Nema druge - mir je neumitan.

Nakon press-konferencije, domaćini su svoje goste povelili u obilazak galerije Milana Konjovića i gradskog muzeja.

Hrvatska je delegacija tako vidjela zadivljujuću zbirku djela slikara Milana Konjovića, budući da je u galeriji obuhvaćen njegov kompletan opus, a izloženi su radovi od slikareve najranije faze, pa sve do posljednjih ulja.

U gradskom muzeju gosti su se uvjerali da je hrvatski živalj na ovim prostorima prisutan vjekovima, što se vidjelo iz priloženih eksponata. Nakon muzeja, gosti su bili na razgovorima u župnoj crkvi Presvetog Trojstva, te u prostorijama KUD-a "Vladimir Nazor", koje u Somboru djeluje skoro 60 godina. Zanimljivo je da je kuća u kojoj je ovaj KUD smješten zavještena Matici Hrvatskoj, pa su voditelji KUD-a zamolili visoke goste da ih malo više povežu s kulturnim institucijama u Hrvatskoj, kako radi organiziranja nastupa, tako i zbog očuvanja kulturne baštine Hrvata.

Na kraju posjeta, dr. Zvonimir Marković je rekao kako je ganut susretom sa KUD "Vladimir Nazor" jer su ga vratili u vrijeme Per nara i Pavla Basaričeka i da se nada kako sljedeći posjet nije daleko:

-Naš boravak u Somboru je obilježen sadržajnim i bogatim susretima. Nadam se da više nećemo kopati rovove, već ćemo ih zatrpavati. Apeliram da se okrenemo budućnosti, jer nas ona neće čekati.

V.K.
Br.T.

POZIV:
Naša redakcija organizira
TEČAJ ŽURNALISTIKE

Ako ste zainteresirani da naučite osnove novinarstva javite se na telefon:
024/51-348

Nekoliko pitanja za ing. Matu Matatrića predsjednika somborske podružnice DSHV

MI OSTAJEMO OVDJE

o Kako tumačite ovako nadasve srdačan doček delegacije Ureda RH od strane zvaničnika Sombora?

-Mi smo, kod dogovora posete gospode iz Ureda očekivali da će ih primiti i predsjednik opštine, međutim, očito je da je opština dobila instrukcije od federalnih organa da kompletnu posetu podigne na viši nivo od onoga koji smo mi bili predvidjeli. Ministar Lučićević je obavestio predsjednika opštine da osigura razgovore s predstojnikom Ureda o stanju nacionalnih manjina u somborskoj opštini. Mi smo nekoliko dana zajednički formulirali protokol, pa smo došli do zaključka da je i za nas Hrvate u Somboru, kao i za vlasti u Somboru, najbolje da ova poseta protekne baš onako kako je i protekla: da ne bude isključivi naglasak na poseti DSHV-u, nego da bude na "višem nivou".

o I, kako se grad Sombor pokazao u ulozi domaćina ovoj ne baš svakidašnjoj posjeti?

- Mislim da je Sombor preduhitrio mnoge buduće događaje koji će se odvijati iz SRJ prema Hrvatskoj i meni lično je drago da se opština potrudila oko prijema hrvatske delegacije na ovom nivou. Mi kao Hrvati moramo biti zadovoljni jer živimo u toj opštini i poverenje koje je ona danas iskazala delegaciji Republike Hrvatske prenosi se

i na nas. Jer, vidite da je na susretu bio zastupljen najviši nivo opštine.

o I novinari su na konferenciji za tisak bili vrlo ugladjeni?

-Te vaše kolege su prvenstveno iz Sombora, osim gospodina iz "Politike", koji je, kao što je rekao, prije tri godine došao iz Osijeka, i vrlo je korektan. Novinar "Tanjuga" je prije bio vrlo agresivan, pa je jednom čak napisao kako mi donosimo oružje iz Mađarske (mi te tekstove imamo), a danas je bio vrlo uljudan...

o Je li gradjanstvo bilo informirano o dolasku hrvatske delegacije - naime, gosti su se šetali i ulicama grada, a nije bilo niti jednog incidenta, premda su ulice bile pune ljudi?

-Građanstvo je bilo informirano da će doći delegacija Ureda i mislim da je i to jedan od znakova klime popuštanja. Ja osobno mislim da su vlasti uočile problem ekstremnog ponašanja dijela svog naroda, i vjerujem da će morati u ubuduće da ih sputavaju.

o A što je sa strankama izrazito nacionalističke proviniencije koje djeluju u gradu, kako to da se nisu oglasile sada, kad su ovih godina bile izrazito bučne i agresivne?

-Te stranke nisu ugašene, niti su njihovi članovi sada van političkog života. Međutim, sad

imaju druge preokupacije - jer ih muče pitanja tipa: zašto smo išli u Sarajevo, ako će ono biti muslimansko, zašto smo išli u Knin ako će on biti hrvatski... To su razmišljana ljudi koji su ratnici i militantno raspoloženi. U Somboru nije bilo većih okupljanja jer je klima takva da su te ekstremne snage potisnute.

o Što ih je potisnulo?

-Ekonomskom krizom pojavljuju se neka drugojačija razmišljanja, pa ljudi sada na tržnici saginju glavu kad sretnu mene ili moju suprugu. Jer, mi smo mnogo prije tumačili što nas čeka u slučaju ratnih sukoba.

o Kakav je sada vaš položaj u gradu, obzirom da ste Hrvat, a djelovanjem u DSHV-u i eksponirani?

-Mislim da sada nemam problema kao Hrvat u Somboru, ali imam kao opozicionar. Na izborima sam imao tri puta više glasova nego što ima Hrvata u ovoj izbornoj jedinici...

o Čime tumačite toliki broj glasova?

- To je znak da je program DSHV-a pravi i moja ličnost nekompromitovana u ovoj sredini. Izgubio sam sa 300 glasova od ministra poljoprivrede Simina, ali smo pokazali da je DSHV jako cenjen u Somboru.

o Kakvo je stanje glede članstva?

- Što se članstva tiče, ono se

DRUGI PIŠU:

povećava. Imamo mnogo zainteresiranih i drugih nacionalnosti koji u našem programu vide sigurnost.

o Obzirom da ste član stranke koja djeluje u Srbiji, kako vi osobno vidite trenutnu srbijsku političku scenu - je li vjerodostojno ono tumačenje po kojem Karadžić ima više pristalica u Srbiji nego Milošević u Bosni, i kolika je, u stvari, potreba Srbije za mirom?

- U užoj Srbiji Karadžić nema pristalica. Njegove su pristalice mahom kolonisti koji su tu došli poslije II svjetskog rata i koji tamo imaju korenje i porodice. Milošević, međutim, ima snage da sve Karadžićeve snage u Srbiji lako anulira. A što se potrebe za mirom tiče, mislim da je potreba Srbije za mirom u ovom trenutku velika, naročito što bi skidanje sankcija značilo i jedan ekonomski preporod.

o A gdje smo tu mi - bilo kao Hrvati, bilo kao članovi DSHV-a?

- Mi navijamo da se što prije smiri situacija, da dođe do priznavanja država na ovom prostoru, da se prizna pravo nacionalnih majina, te da se ispuni svih onih 13 tačaka kojima je uslovljeno skidanje sankcija - ako je Srbiji stalo do mira. A predsjednik Milošević kaže - "Mi smo za mir".

V. K.

Posjeta delegacije Ureda Republike Hrvatske gradu Somboru i somborskoj podružnici DSHV nije ni u medijima ostala bez odjeka. O ovoj posjeti najprije su bili obaviješteni građani Sombora putem lokalnog radija. Konferencija za tisak imala je solidnu posjetu, a novinare je više zanimalo globalni odnos Hrvatske i SRJ, pa stoga nije čudo što su se dan kasnije u većini dnevnih listova pojavili tekstovi koji su govorili upravo o gorućem pitanju odnosa dviju susjednih država.

Između ostalog, zapisana je i izjava dr. Zvonimira Markovića da su ovom blokadom hrvatskog teritorija "slomljena dva krila Hrvatske - zeleno, slavonsko i plavo, jadransko", te da hrvatska država ne može do u beskraj trpjeti takvo stanje.

U jednom listu je zabilježena i konstatacija po kojoj je Hrvatska spremna na svaki rizik koji sobom nosi otkazivanje mandata UNPROFOR-a, koji - kako je istakao dr. Dušan Bilandžić - "svojim dolaskom nije spriječio rat, pa mu se

funkcija svodi uglavnom na to da se krije po zemunicama i broji ispaljene rakete".

Napisano je, također, da Hrvatska ni u kojem slučaju ne želi rat, kao i to da je na stajalištu da više velikog, globalnog rata neće biti.

Sve u svemu, novinari su napisali korektne napise - u skladu s onim što zanima i njihove redakcije, ali i većinu čitalaca u SRJ. Čini se da ovog puta nikome zaista nije do rata, i da će se teško ponoviti onoliki (ili bolje rečeno - i onoliki) odziv mobilizaciji kakav je bio prije tri godine u vrijeme početka rata.

Zanimljivo je, također, da je većina novinara konstatirala kako u somborskoj općini živi oko 9000 Hrvata (građana hrvatske nacionalnosti) i premda nitko nije napisao nešto o ranijim napadima na njih, nitko nije prenio ni riječi načelnika zapadnobačkog okruga o tome kako "nije bilo iseljavanja pod pritiskom".

Uopće uzev, ovako smiren ton prvih pera Sombora uliva blagi optimizam.

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - urednik: Vesna Kljajić; fotografija i tehničko uređenje: Branimir Tonković; izdaje DSHV, 24000 Subotica, trg Lazara Nešića 1/X; tel./faks: (99381)024/51-348; žiro račun: 46600-670-8-16 SDK Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br.651-85/90. Naklada 1800 primjeraka. Glas Ravnice izlazi mjesečno. Godišnja preplata 25 Ndin, za inozemstvo 60 DM. Cjenik oglasnog prostora: cijela strana 100 DM, pojedinačni mali oglasi 5 DM. Tisak "Globus", Subotica

Pred novi miting najavljen za 9. ožujak, Vuk Drašković ističe cilj ovog skupa:

SRUŠITI KOMUNISTIČKI REŽIM!

Pod teretom sankcija srpska proizvodnja je pala na trećinu. Milošević je shvatio da bi daljnji embargo značio uništenje ekonomije i pad njegova režima. Što znači izrazito srdačan doček hrvatskih diplomata i čelnika DSHV-a u Somboru? Drašković poručuje: "Crvenu koaliciju hvata strah!".

odise: Ivo Kujundžić

- Da li je režim u Srbiji zapao u dosad najveću krizu? - pitanje je koje zadnjih dana postavljaju dobri poznavatelji prilika, ne samo u Beogradu. Naime, pojedine analize stručnjaka o potpunom krahu srbijansko-crnogorskog gospodarstva, te najava iz oporbenih krugova o ujedinjenju, s ciljem rušenja komunističke vlasti znakoviti su primjeri. Vlast na to odgovara gušenjem neovisnih medija, prvo lista "Borba", a uskoro zatim i NTV Studija B.

Prema svim pokazateljima jedno je sigurno: pred Srbijom je "vruće proljeće". Da li će sve ove najave biti samo još jedan "pucanj u prazno" dosad razjedinjene oporbe i njihovih neodlučnih lidera, ili će u SRJ napokon nastupiti demokratske promjene, znat će se narednih mjeseci.

Da se iza kulisa nešto događa, potvrđuje i nedavni izrazito srdačan doček hrvatskih diplomata i čelnika DSHV-a u Somboru. Poznavajući prirodu aktualne vlasti u Srbiji, teško je povjerovati kako se radi o "naglom demokratskom preokretu" u njihovim glavama, već će prije biti riječ o sračunatom popuštanju i oblačenju jagnjeće kože kako bi izborili ukidanje sankcija koje su dokrajčile ionako krhko srpsko gospodarstvo.

Ugledni britanski časopis "The Economist" objavio je, naime, vrlo zanimljivo izvješće o kolapsu gospodarstva Srbije i Crne Gore, te o političkim posljedicama koje on može prouzročiti. Britanski list je,

među ostalim, napisao: "Najviše su na promjenu raspoloženja u Beogradu utjecali učinci međunarodnog trgovinskog embarga. Vrlo stroge sankcije, nametnute Srbiji i Crnoj Gori, koje su u svibnju 1993. god. još i pojačane, ostavile su razorne posljedice. Milošević je shvatio da bi odbijanje plana Kontaktne skupine i ostanak embarga značilo konačno uništenje njegove ekonomije, a s njom i njegova režima".

"Economist"-ovi analitičari dalje pišu kako su Srbija i Crna Gora provele svoj stabilizacijski program. Okončano je razdoblje financiranja državnog proračuna tiskanjem novca i drastično smanjeni državni troškovi sa 70 na 45,3 posto ukupnog nacionalnog proizvoda. Državna imovina izložena je prodaji, ili je data u zakup. Uveden je novi YU dinar, čvrsto vezan za "mrsku" njemačku marku, pa od početka 1994. godine nema inflacije, štoviše, Srbija bilježi i lagani pad cijena, pa su i prihodi građana naoko lagano porasli. "Poboljšanje u javnim financijama do sad je jedino dostignuće programa koje je donijelo stanovito olakšanje teško osiromašenim i frustriranim građanima Srbije i Crne Gore, što je izazvalo određeno opuštanje, posebno nakon katastrofalnih uvjeta života u zimi 1993./1994. godinu" - zaključuju stručnjaci lista The Economist. U 1994. godini Srbija i Crna Gora su izvjestile i da je žetva bila zadovoljavajuća,

odnosno 13 do 14 posto čak i veća nego godinu dana prije. Da bi mogla financirati otkup žetve, vlast je izdala zlatnike u ukupnoj vrijednosti od 200 milijuna Ndin i tako su potrošene vjerojatno i zadnje rezerve zlata bivše SFRJ.

Međutim, pod teretom sankcija, srpska je proizvodnja pala samo na jednu trećinu proizvodnje iz 1990. god., a raspada se i monetarna struktura koju je uspostavio guverner Avramović, zbog čega je on već nekoliko puta ponudio ostavku.

O tome "Economist"-ovi stručnjaci pišu: "Šest mjeseci je guverner Avramović uvjeravao javnost da građani Srbije i Crne Gore neće žuriti kupovati devize, jer će dinar vrijediti sve više, međutim, danas svi koji mogu kupuju devize, ali na crno, jer je u bankama to već odavno nemoguće."

Stručnjaci Saveznog zavoda za statistiku iz Beograda izračunali su, pak, da je s jednom prosječnom plaćom 1989. godine bilo moguće kupiti 579 kg krumpira, sredinom 1994. godine jedna plaća vrijedila je 170 kg krumpira. I ostala poskupljenja hrane su drastična: jabuke su danas skuplje 6,8 puta, mlijeko 3.5 puta, šećer 3.4 puta, itd.

Vrijednost njemačke marke kreće se već oko 1.7 do 1.9 dinara, odnosno, gotovo je udvostručena u odnosu na službeni tečaj koji je još uvijek 1:1. Vlasti pokušavaju i silom vratiti cijene na razinu od prije godinu dana, što pak uzro-

kuje povremene nestašice.

U zaključku lista "The Economist" piše: "Srbiji i Crnoj Gori prijeti potpuni slom stabilizacijskog programa, ne bude li uskoro ukinut međunarodni embargo. Tiskanje novca, nužno za opstanak države, zamijenjeno je bankovnim kreditima, koji se, pak, ne koriste za povećanje proizvodnje, nego za isplatu plaća. Tako plaće primaju i oni koji rade i oni koji ne rade. Umjesto da sama prihvati odgovornost za socijalnu sigurnost zaposlenih, država je u škripac utjerala poduzeća i banke. Banke se prisiljavaju davati kredite za socijalu, premda unaprijed znaju da većina njih neće biti vraćena, jer ne donose nikakvu dobit. Taj socijalni teret na poduzećima je zapravo i skriveni budžetski deficit, a teška vladina zloupotreba monetarne politike dovela je banke u neodrživ poožaj" - zaključuje ovaj list.

Jednostavnije rečeno, sve ovo znači da je vlast u Srbiji Avramovićevim programom "kupila vrijeme" za preživljavanje nekoliko godina. Medjutim, budući da je taj vremenski bonus na izmaku, postavljaju se pitanja, potpuno logična i očekivana: Kako dalje? Koji će biti naredni koraci? Da li će to biti pokušaj pomirbe s međunarodnom zajednicom, normalizacija hrvatsko-srpskih odnosa, uz vrlo lako moguće priznavanje Hrvatske u međunarodno priznatim granicama. To bi lideri tzv. "krajine" i njihovi istomišljenici u Beogradu svakako doživjeli kao "izdaju srpstva".

Ili će možda Milošević nastaviti odugovlačiti vrijeme ne bi li uz pomoć svojih ruskih i grčkih prijatelja pokušao izboriti ukidanje sankcija i bez obveze priznavanja novih država nastalih na prostoru bivše Jugoslavije? Za stanovništvo SRJ to bi značilo nastavak stanja ni rata ni mira, još

čvršći vojno-policijski režim koji će nastaviti gušiti demokratske ideje i naročito medije koji ih šire, te još teže gospodarsko stanje. O tome je na sjednici Glavnog odbora SPO-a govorio i lider te stranke Vuk Drašković ističući: "Za posljednjih pet godina Srbija je pretvorena u logor u kojem se svakog dana živi gore od prethodnog, a bolje od narednog." On je ponovo pozvao sve demokratske snage na miting protiv posljednjeg komunističkog režima u Europi i istakao: "Crvenu koaliciju je uhvatio panični strah od mitinga radnika, studenata i seljaka protiv rebolješevizacije države, pa je bračni savez komunista i socijalista dao nalog TV Beogradu i drugim medijima pod njihovom kontrolom da prešute poziv SPO-a na miting 9. marta" - rekao je Vuk Drašković. On se založio i za slobodan povratak stotina tisuća mladića iz Srbije koji su odbili ići u rat u uniformama tzv. JNA.

Što sve to znači za Hrvate u SRJ, pitanje je koje se takodjer nameće. Sigurno je da stanovito smanjenje pritiska od strane aktualnih vlasti, pa čak i najavljeno prihvaćanje poziva na dijalog, pokazuju kako je dosljedna mirotvorna politika DSHV-a donijela rezultate. Stranka je u izrazito teškim uvjetima djelovanja uspjela očuvati jedinstvo i na dobrom je putu da se izbori za ostvarenje svojeg osnovnog programskog cilja o kulturnoj autonomiji.

Sigurno je, isto tako, da puno ovisi i o daljem razvoju u samom Beogradu, jer ukoliko bi tamo došla na vlast neka iole demokratska stranka, i manjinama bi bilo lakše.

Dakle, "vruće proljeće" koje je pred nama bit će vrlo zanimljivo.

Vijest:

STOP ZA "KRAJIŠNIKE"

U Budimpešti je objavljeno da je Mađarska odbila zahtjev Srba s okupiranih hrvatskih područja o otvaranju graničnog prijelaza Kneževo - Udvard u Baranji. U mađarskom Ministarstvu vanjskih poslova je, s tim u svezi, rečeno kako Mađarska ne priznaje tzv. "krajinu", a iz Zagreba nije stigao nikakav zahtjev za otvaranje tog graničnog prijelaza.

Hrvatski veleposlanik u Budimpešti, dr. Aleksandar Šolc tim je povodom izjavio kako je ta odluka još jedna potvrda principijelne politike Mađarske prema Hrvatskoj, te dokaz da Budimpešta priznaje legitimne i međunarodno priznate granice Republike Hrvatske i želi nastavak dobrosusjedske i prijateljske suradnje dvije države.

Dr. Ljubomir Antić, liberal i predsjednik Odbora za ljudska prava Sabora RH

HRVATIMA U SRJ ISTO ŠTO SRBIMA U HRVATSKOJ

Mislim da Milošević već duže vrijeme ide ka demobilizaciji naroda. Ne mislim u vojnom smislu, već u smislu okretanja ka miru.

Dr. Ljubomira Antića, člana Budišine HSLŠ i predsjednika saborskog Odbora za ljudska prava "uložili" smo u stanci između dvije sjednice Sabora. S posebnim se zanimanjem propitivao o životu našeg naroda u Vojvodini, i šire u čitavoj SRJ, ukazao nam na nekoliko novoizdatih knjiga i publikacija koje za tematiku imaju život Hrvata Vojvodine, da bi na uključivanje novinarskog diktatofana rezignirano rekao kako misli da bi ovaj intervjue možda bolje bilo odložiti za koji dan, obzirom da bi se on želio pripremiti za razgovor o ovoj temi. Ipak, na naše inzistiranje, pristao je odgovoriti na neka pitanja. Potom se diktafon pokvario. Onda je dr. Antić izjavio "kako je i sudbina umiješala prste". Onda je autorica ovog teksta nekoliko puta krajnje žestveno udarila diktafonom po stolu, tako da je ovaj popustio i naprasno proradio. Razgovor je mogao početi.

o Kako vidite sudbinu i položaj vojvodjanskih Hrvata u ovom političkom trenutku?

- Hrvati i vojvođanski, kao i oni sa Kosova i iz Crne Gore, kao građani SRJ dijele na neki način sudbinu i drugih naroda s toga područja u situaciji koja trenutačno tamo vlada - kržljava ili nikakva demokracija, teška gospodarska situacija, niska politička kultura, jednom riječju - oni su građani države kakve u Europi ne bi trebalo biti. Hrvatima, međutim, dodatno otežava situaciju i činjenica da pripadaju manjinskom

nepriznatom narodu, budući da im nisu priznata prava etničke zajednice. Udaljavanjem rata, pritisak se vjerojatno nešto smanjio, ali nama je

dobro poznato u kakvim su okolnostima Hrvati u SRJ živjeli u vrijeme agresije na Hrvatsku. Sve u svemu, položaj hrvata u SRJ danas je nezavidan, i trebalo bi se pokušati pronaći najbolji način da im se pomogne.

o Kako najbolje (i najbezbolnije po njih) pomoći Hrvatima u SRJ?

-Iako je Hrvatska u ratu, između nje i Srbije uspostavljen je poseban način odnosa, malo poznat u dosadašnjoj svjetskoj diplomaciji.

Naime, u Zagrebu postoji Biro SRJ, a u Beogradu Ured Republike Hrvatske. Međutim, Hrvatska bi trebala i preko Ureda, a i inače u razgo-

vorima i pregovorima s drugom stranom više inzistirati na pravima Hrvata i kao građana, i kao etničke zajednice. Posve mi je neobjašnjivo zbog čega Hrvatska ne inzistira na reciprocitetu, tj. da za Hrvate u SRJ zahtjeva sve ono što SRJ zahtjeva za Srbe u Hrvatskoj, tj. da vi iz Vojvodine i ostalih dijelova SRJ budete tretirani jednako kao Srbi u Hrvatskoj. Osobno držim da bi bilo značajno kada bi se na takav način pristupalo i objašnjavalo međunarodnim faktorima koji su prisutni kod rješavanja ovog problema. Dakle, nemam odgovor na to pitanje,

tim više što sam uvjeren da bi time i Hrvatska dobila kao država, a da bi svakako i Hrvati u Vojvodini došli do boljeg statusa. Jer, doista je posve nelogično da Srbi u Hrvatskoj uživaju prava po najvišim europskim standardima (da se razumijemo, mišljenja sam da višak ljudskih i građanskih prava nikad nije na odmet) reguliranim u temeljnim državnim aktima - kao što je to npr. Ustav i Ustavni zakon, a da vojvođanski Hrvati, koji su autohtoni u najmanju

ruku koliko i Srbi u Hrvatskoj, nemaju niti status nacionalne manjine.

o Kako u tom kontekstu tumačite uporno odbijanje SRJ da se pozabavi rješenjem HRVATSKOG PITANJA? Naime, mr. Bela Tonković je od predsjednika Lilića na svoju ponudu o početku razgovora o statusu Hrvata u SRJ dobio odgovor da je Lilić zauzet, a da je za Hrvate "nadležna" Margit Savović, ministrica koja je izjavila da Hrvati u SRJ maltene ni ne postoje?

-To stajalište s jedne strane, pokazuje aroganciju, a s druge odsustvo minimuma želje da se Srbija, odnosno SRJ ponaša po pravilima međunarodne zajednice, pa mi to govori da Srbija nema niti ambicija da postane članica te europske zajednice, odnosno njezinih asocijacija, kakvo je npr. Vijeće Europe. To ukazuje na jedno, ne bih baš rekao ne-civilizirano ponašanje, ali svaka država koja hoće biti civilizirana mora regulirati prava manjina - a da bi se pravo manjine reguliralo, mora joj se dati status. Očito je da se oni ponašaju rekao bih gotovo iracionalno, jer posebnoj grupi unutar svog korpusa ne žele priznati taj poseban status. I sad bismo mogli doći u apsurdnu situaciju da idemo dokazivati da Hrvati tamo uopće postoje i da su ostavili snažan trag. Kad smo već kod toga, poznato mi je da se trenutačno radi na jednoj veoma značajnoj monografiji o Hrvatima u Srijemu, izdavač koje je ogranak Matice hrvatske iz Tovarnika. Ja sam tu knjigu vidio prije no što će ući u tisak i za mnoge će naprosto biti šok kad vide kolika je prisutnost Hrvata u Srijemu. Dovoljno je imati znanje makar samo iz pučke škole pa znati da je Srijem ne tako davno bio u sastavu Hrvatske, i sada ne priznati tom narodu SVOJE države status posebne etničke grupe, za mene je to čisto nasilništvo i neodgovorno ponašanje, ali isto tako zamjeram i našoj strani jer mi se čini da nije dovoljno uradila da napravi pritisak na srpsku stranu, premda se pokazalo da je trenutačno u SRJ sistem

koji ne popušta pod pritiskom ni jačih strana nego što je to Hrvatska.

o No, i Srbija ima primjedbi na položaj svog naroda u Hrvatskoj: neću se osvrnati na raznorazne insinuuacije, ali je evidentno da se o tom pitanju izjasnio i ministar vanjskih poslova Vladislav Jovanović, koji je nedavno izjavio i ono o prekrštavanju pravoslavne djece...

- Izjava Jovanovića data je za unutrašnjopolitičke srbijanske prilike i nema ni trunke uporišta u realnom stanju. Sigurno je da je ovaj rat koji je bio izrazito grub prouzročio mnoge nevolje svim stanovnicima Hrvatske, pa tako i stanovnicima srpske nacionalnosti. Sigurno je da su na područjima gdje su vođene ratne operacije stradale i neke pravoslavne crkve, ali je činjenica da katoličkih gotovo i nema na teritoriju koji kontrolira pobunjenička vlast. Medjutim, ono što se može pouzdano tvrditi jest da u dijelu Hrvatske koju kontrolira hrvatska vlast ne samo da nije bilo prekrštavanja ili pokrštavanja, nego je potrpuno isključeno da bi nešto takvo moglo i biti. Stav Katoličke crkve je jasan: osoba jednom krštena u jednoj kršćanskoj zajednici ima krst koji vrijedi i za katoličanstvo. Prema tome, ako neki član SPC-a koji je kršten u SPC hoće svojom voljom pristupiti katoličkoj zajednici, on se ne bi mogao ponovo krstiti, ako bi se znalo da je on već kršten. Niti jedan katolički svećenik ne bi ni u kojem slučaju krstio niti jednog člana SPC ako bi znao da je ovaj prethodno bio kršten. Dakle, to je apsurdno, jer krštenje je neizbrisiv pečat.

o Obzirom da povod ovog interviuwa nije bilo isključivo pitanje religije, želim vas pitati koliko ste obaviješteni o ideji stvaranje Hrvatskog nacionalnog vijeća u SRJ, i da li mislite da je ovo pravi politički trenutak za njegovo formiranje?

-Da bih odgovorio na to pitanje, morao bih još detaljnije znati kakvo je trenutačno stanje u Srbiji. Ako se s vremenom steknu uvjeti za formiranje HNV-a a da ljudi ne budu izvrgnuti šikaniranju i progonima

koji u krajnjoj liniji rezultiraju iseljavanjem, što onda taj prostor, povjesno i hrvatski, čisti od Hrvata. Ali, čim se ukaže prava prilika - jer stanje čak i u ovakvoj situaciji ima određenog dinamizma - stanje će se postepeno mijenjati i čim se stvore uvjeti da se ne prijeti prisilama i progonima, smatram da bi se Hrvati trebali organizirati, jer to je abeceda da organizirani mogu lakše predstavljati svoja prava, boriti se za njih itd.

o A što Ustav i Ustavni zakon Hrvatske nude Srbima u Hrvatskoj?

- Ustavni zakon u Hrvatskoj daje pravo - ne samo spskoj, nego svakoj etničkoj zajednici i manjini na kulturnu autonomiju. Oko toga se mogu osnivati i škole, međutim, mnogo toga ovisi i od srpske strane. Postoji otvorena mogućnost koja se sada ne koristi dovoljno, posebice u gradovima gdje Srba ima najviše, što se tumači time da nema dovoljno volje, unatoč tome što samozvani lideri koji danas "predstavljaju" Srbe govore o "želji Srba za izdvajanjem", očito kod roditelja postoji mišljenje po kome bi oni nerado izdvajali svoju djecu i da bi ih radije slali u škole u koje bi išao većinski narod. No, i u hrvatskoj je situacija dinamična, Srbi se organiziraju, evo, baš sam danas dobio njihov list "Naš glas" koji izlazi u Hrvatskoj, štampan na ćirilici ... Mogućnosti, dakle postoje i one se postepeno realiziraju.

o Obzirom da je Hrvatska otkazala gostoprimstvo UNPROFOR-u, da UNPA zone niti izbiliza još nisu pred integracijom, što mislite, koji će potez učiniti Srbija?

- Ono što u ovom momentu mogu reći, jest da sam došao do zaključka da Milošević već duže vrijeme ide na demobiliziranje svog naroda. Ne u vojnom smislu, već u smislu okretanja leđa ratnoj politici.

Vesna Kljajić

SVETOZAR MILETIĆ- LEMEŠ

BOLJE DA NESTANE SELA, NO U SELU OBIČAJA

Svetozar Miletic je bačko selo, smješteno usred plodne, toliko puta opjevane ravnice, nadomak grada Sombora. Po spisima, ovo je naselje postojalo još prije Turaka, i nosilo naziv Holmoš, a u vrijeme Austro-Ugarske dobilo je ime Lemeš Militics, a bilo je nastanjeno većinskim mađarskim stanovništvom, s tim da je već tada bilo i Bunjevaca koji su se naseljavali uporedo s Mađarima. Negdje kolovoza 1924. godine Uredbom ministra unutrašnjih dela, selo je dobilo ime Svetozar Miletic.

Selo je tijekom svojeg postojanja imalo maksimalno četiri tisuće stanovnika, a po zadnjem popisu ima 3292 stanovnika, od čega su 1690 su Mađari, 604 su Hrvati, 318 Bunjevci, 404 Jugoslavena, 193 Srba i 50 neopredjeljenih, 11 ostalih, 4 Roma, 4 Slovaka, 2 Albanca, 1 Makedonac i 1 Slovenka.

Ovako iscrpan popis žitelja Svetozar Miletica dobili smo od Stipana Knezi, člana Predsjedništva DSHV i predsjednika mjesne organizacije DSHV-a u ovom mjestu.

- Zašto ste pobrojali svakog svog sugrađanina u glavu, - pitali smo.

- Zato što sam ja predsjednik mjesne zajednice, i što sve svoje susjede i prijatelje poznam "u glavu" - glasio je odgovor.

Naselje je tipično poljoprivredno, s tim da je u zadnjih dvadesetak godina naglo prestajao da egzistira ranije veoma značajan sloj obrtnika. A nekada je u našem selu bilo 44 registriranih obrtničkih radnji koje su donosile prihod čitavom selu. Evidentno je, također, da se netom poslije rata osjećao efekt ranije uloženog kapitala - u S. Mileticu je bila banja, bila su i dva mlina, ciglana, postojao je organiziran komunalni i društveni život. Bilo je i orke-

stara i balskih dvorana, i sportskih društava među kojima je najstariji nogometni klub organiziran 1912. Sva sportska društva (osim šahovskog) postoje i danas.

- Ja bih, međutim, - kaže Stipan Knezi - posebice spomenuo "Mrtvačko društvo" nastalo prije oko 100 godina, u njega su bile uključene brojne mjesne obitelji, a smisao njegov bijaše uključivanje finacijskog kapitala koji je mogao biti upotrijebljen na razne načine. Bila je to neka vrsta banke. "Mrtvačko društvo" i danas postoji, međutim, njegovo postojanje je više tavorne.

Što se političkog života u ovom živopisnom mjestu tiče, tu trenutno rade tri stranke: DSHV, DZVM i SPS. Još par stranaka imaju svojih članova i pristalica u selu, što se vidjelo i na ovim potonjim izborima. Selo u skupštini opštine Sombor predstavljaju građani iz DSHV i DZVM, a u savjetu mjesne zajednice su predstavnici DSHV, DZVM i LSDV.

Međuljudski odnosi u samom selu nisu zategnuti iz jednostavnog razloga što su na vlast u selu došli ljudi iz DSHV i DZVM, odn. oni koji su sve nesuglasice rješavali dijalogom. Sad Lemešani ne bez ponosa kažu kako u njihovom selu nije bilo većih sukoba, a nije bilo ni netolerancije - ni nacionalne, ni vjerske. Jer u medjunacionalnoj sredini čovjek mora biti i mudar i tolerantan.

- Činjenica je da se u politici ništa na tacni ne daje, ja držim da je naša stranka dovoljno demokratska i da su njezini stavovi i programi pristupačni svima, međutim u ovom slučaju kad je netko inertan i lijen - od prikupljanja potpisa i predizborne kampanje, pa do traženja najboljih rješenja za suživot s

narodom koji ga okružuje, to u svakom slučaju nije dobro za nas - tvrdi Stipan Knezi, ističući da je smisao svega dijalog i pokušaj zajedničkog rješavanja problema kojih zaista ima. - Ako jedno selo nema načina da preko svojih predstavnika javno iskaže svoje probleme, onda Bog zna na koji se način ta praznina može popuniti.

Nedavno je na naslovnoj stranici našeg lista objavljena fotografija na kojoj je, između ostalih, u društvu predsjednika Hrvatske dr. Franje Tuđmana i naš sugovornik. Pitali smo obvezatno, kako je njegova mjesna zajednica propratila taj neočekivani publicitet:

-E, to je bilo zaista interesantno: neki su očekivali da će biti čak i nekih represalija. Druga stvar je međutim bila kada su ti ljudi kod kuće među četiri zida rezonirali o toj mojoj posjeti. Medjutim, život teče dalje, a s njim i događaji. Ispostavilo se, naime, da su čak i oni najekstremniji to prihvatili da to nije ništa izazivačko, nema u tome ničeg iritirajućeg. Mi jednostavno pokazujemo javno jedan od programskih nastupa naše stranke i u tome nema ničega neprihvatljivog i da ja kao član DSHV-a ipak nosim odredjenu političku težinu koju su moji sugrađani prihvatili kao takvu.

Uostalom, mi smo od prvog dana naglašavali da smo kao stranka za mirno rješavanje svih problema. I to građani apsolutno prihvaćaju.

Za budućnost gospodin Knezi kaže da se drži one stare izreke:

- BOLJE DA NESTANE SELA,
NO U SELU OBIČAJA!

Vesna Kljajić

JOŠ PONEŠTO O KUKUJEVCIMA (I DIO)

PIŠE: MARKO KLJAJIĆ

PREKRŠTAVANJE ZA VRIJEME
DINASTIJE KARADORĐEVIĆA

U jesen 1918. godine prestao je rat. Raskomadana je austrougarska monarhija. U listopadu otcijepiše se Hrvati od Austrougarske i udoše u novu državu sa Slovencima i Srbima. U prosincu 1918. dolazi do ujedinjenja sa Srbijom u Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca s dinastijom Karađorđevića na čelu. Lijepo nade postavljamo, zapisano je u kronici kukujevačke župe, u tu novu državu, samo daj Bože državicima mudrost da tom novom državom mudro i pravedno upravljaju.

Spomenica dalje novodi da, je u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, pod dinastijom Karađorđevića, bilo puno prijelaza s katoličke vjere na pravoslavnu. Redovito su na pravoslavlje prelazile djevojke i žene koje su se udavale za pravoslavce. I arhiv župe o tome svjedoči.

U zapisniku od 18. lipnja 1919. g. sastavljenom u uredu Kraljevske kotarske oblasti u Mitrovici stoji da je došla: "...nepozvana Jana Trdina iz Topuskog sada u Kuzminu iskazana krsnim listom, glasom kojeg je 20. godina stara, rimokatoličke vjeroispovjesti sa svedocima Čedom Matić i Vasom Simunović iz Kuzmina. "Svjedoci su izjavili saglasno: ..Jana Trdina došla je 14. t. mj. u pratnji nas dvojice u rimokatolički župni ured u Kukujevcima s naročito nam priopćenom nakanom, da izjavi rimokatoličkom župniku (Miroslav pl. Jurjević, op. a.) u Kukujevcima svoju namjeru, ali je taj župnik nije htio saslušati. Na to izjavljuje Jana Trdina: Moja je tvrda i ozbiljna namera preći iz rimokatoličke veroispovesti na srpsko-pravoslavnu."

Pravoslavno srpsko parohijsko zvanje u Mitrovici dopisom od 9. 5. 1924. godine, br. 276/1924. izvijestilo je gradsko poglavarstvo u Mitrovici da se: "...Umoljava izvestiti velečasni rimokatolički župni ured u Kukujevcima da je Viktor Volf, koji je rođen u Kukujevcima 29. VIII 1895. godine, preveden danas od potpisanoga iz rimokatoličke u istočno-pravoslavnu veru, pošto je prethodno ispunio sve propise zakona od 17. I 1906. o veroispovednim odnosima."

U zapisniku, formuliranom kao u slučaju Jane Trdine, stoji da je i Mara Mikić, rođena 1906. godine u Dugom Selu, općina Lukač, kotar Virovitica, nakon što je doživjela sa svjedocima isto što i Jana u rimokatoličkom župnom uredu (Josip Tomičić, župnik, op. a.), dne 6. svibnja 1924. godine prešla iz rimokatoličke u srpsko-pravoslavnu vjeru.

Zašto su mnogobrojni katolici za vrijeme Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca prešli na pravoslavnu vjeru vidi se iz slijedećeg zapisnika:

Zapisnik od 16. 10. 1925. godine sastavljen u uredu sreskog poglavarstva u Sr. Mitrovici u predmetu prelaza iz jedne vjeroispovijesti u drugu kaže: "Temeljem paragrafa 15. Zakona o veroispovednim odnosima od 17. januara 1906. godine, pristupa Ante Matenda, rodom iz Muća Gornjeg iste opštine, srez Split, rimokatoličke veroispovesti, a sada stanuje u Kuzminu, te u zapisnik stavlja sledeće: Budući se nameravam ženiti sa Martom Bulat iz Kuzmina srp-

ske-pravoslavne vere (? ! op. a.), a uslov je za ženidbu da pređem iz rimokatoličke vere u srpsko-pravoslavnu u tu svrhu išao sam rimokatoličkom župniku u Kukujevce, da mi dade odrešnicu za prelaz u srpsko-pravoslavnu veru, a to je bilo 20. prošlog meseca, te mi je na moju molbu župnik odgovorio da on (Josip Tomičić, op. a.) te odrešnice ne da. Osam dana iza toga, t. j. 27. istoga meseca otišao sam sa dva punoletna svedoka i to: Stevom Guberinom, obučarom iz Kuzmina, oženjen, star 30 godina i Dušanom Katarlićem, ratarom iz Kuzmina, star 38 godina, oženjen, te pred njima ponovio moju želju za prelaz iz rimokatoličke vere u pravoslavnu i tražio od rimokatoličkog župnika zamoljenu odrešnicu, što je opet uskratio izdati. Isto ovde u prisutnosti pomenutih svedoka čvrsto sam odlučio da pređem iz rimokatoličke veroispovesti u srpsko-pravoslavnu, te molim, da se ovaj zapisnik uputi srpsko-pravoslavnom parohijalnom zvanju u Kuzminu radi obave prelaza i ujedno o tome obavesti rimokatolički župni ured u Kukujevcima..." (Arh. br. 250/1925.g.)

Svi su ovi prelazi izvršeni pod pritiskom zakona o zaštiti pravoslavlja i srpstva. O ovim činjenicama se uglavnom šutilo. Prašina vremena debelo je prekrila dokumente u arhivama Sreskih načelstava i župnih ureda, i jedne i druge "sestrinske crkve". To su bile metode kralja Aleksandra I., Ujedinitelja.

PROSLAVA 25. OBLJETNICE KUD -a „BUNJEVAČKO KOLO“

Dok su uz tamburaški orkestar svi stojeći pjevali bunjevačku budnicu "Podvikuje bunjevačka vila" stari članovi sa sjetom su se sjećali onog svečanog trenutka kada je u istoj velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće 18. siječnja 1970. god. osnovano Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo "Bunjevačko kolo".

Ali, pored tužnog prisjećanja što su sve doživjeli za proteklih 25 godina, ipak svi su bili sretni što s novim članovima, novim naraštajem u istoj dvorani i istog dana 18. siječnja 1995. god. prisustvuju svečanoj proslavi jubileja 25 godina postojanja KUD "Bunjevačko kolo".

Poslije svečanog otvaranja i početka proslave Zlata Lacić i Dušica Jurić pročitale su pjesme Jakova Kopilovića, Lazara Merkovića i Vojislava Sekelja.

Predsjednik Društva Bela Ivković pozdravio je članove i prijatelje "Bunjevačkog kola". Oni su sa svojim dolaskom na ovu svečanost pokazali vjernost i odanost idejama koje su nas vodile proteklih 25 godina.

Poslije pozdrava Bela Ivković je prikazao rad društva od osnivanja pa sve do naših dana.

Ideja o osnivanju posebnog hrvatskog kulturno-umjetničkog društva

u Subotici rodila se u grupi hrvatskih intelektualaca i kulturnih radnika koji su u ljeto 1968. god. organizirali prvu Gradsku dužijancu kao veliku narodnu žetvenu svečanost.

Poslije izvanredno velikog uspjeha Dužijance u ljeto 1969. god. nastavljeni su dogovori o osnivanju hrvatskog društva i 14. prosinca 1969.

u Plavoj vijećnici Gradske kuće sastala se velika grupa od 56 lica kao inicijativni odbor. Na tom sastanku je dogovoreno o karakteru i o zadacima novog hrvatskog kulturno-umjetničkog društva. Izabrana je radna grupa da obavi pripreme za osnivačku skupštinu.

Nakon nekoliko sastanaka odbora, Osnivačka skupština je održana u nedjelju 18. siječnja 1970. god. u velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 10 sati i 22 minute u nazočnosti 354. člana osnivača.

Skupštinu je otvorio predsjednik inicijativnog odbora Naco Zelić.

Uvodno predavanje o zadacima novog hrvatskog društva održao je Barent Vujkov. Poslije nekoliko pozdravnih govora i usvajanja Pravila izabrana je prva uprava Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva "Bunjevačko kolo". Izabran je Upravni odbor od 45 članova. Prvi predsjednik je bio

Ivan Stantić. Dopredsjednici su bili Josip Buljovčić i Pajo Pavluković, a tajnici su bili Naco Zelić, Milovoj Prčić i Grgo Bačlija.

Poslije Osnivačke skupštine broj članova se povećao i počeo je rad entuzijasta u svim sekcijama Društva tako da je postalo poznato zbog svog kulturnog ra-

da i pozivano je na brojna gostovanja. Posebno su bila veličanstvena Velika prela i u sportskoj hali i nezaboravne su bile proslave Dužijance.

U najvećem usponu rada "Bunjevačkog kola" dolazi do naglih promjena poslije poznate 21. sjednice najvišeg partijskog političkog vodstva u Karadorđevu. U Društvu je izabrana nova uprava, a iz imena je brisana hrvatska oznaka. Ali, zalaganjem pojedinaca KUD "Bunjevačko kolo" uspjelo je održati se i dočekati nove demokratske promjene. Obnovljeno je Veliko prelo, a Dužijanci je vraćen stari sjaj. Oživio je rad pojedinih

sekcija, pa je "Bunjevačko kolo" moglo prirediti ovu svečanu proslavu svog jubileja.

Poslije preglednog izlaganja predsjednika Bele Ivkovića, govorio je dopredsjednik Vojislav Sekelj o zadacima i perspektivama KUD "Bunjevačko kolo" u novim uvjetima kada na ovim prostorima ima malo kulturnih i znanstvenih ustanova koje bi se bavile proučavanjem i njegovanjem kulturne baštine bunjevačkih Hrvata.

Zatim je drugi dopredsjednik Lazar Vojnić Hajduk govorio o proslavi 25. obljetnice "Bunjevačkog kola" koja će se odvijati tijekom ove godine uz sudjelovanje svih sekcija Društva.

Na kraju svečanosti jubilarcu su uz želje za dalji uspjeh čestitali gosp. József Kasza, subotički gradonačelnik, Branko Horvat, dopredsjednik HKPD "Matija Gubec" u Tavankutu, Bela Tonković, predsjednik DSHV, dr. Katalin Kern, predsjednica KUD-a NÉPKÖR, gosp. Andrija Darvaš, dopredsjednik Židovske općine u Subotici i vlč. Andrija Anišić, glavni urednik lista "Zvonik".

Nakon pozdrava gostiju, tajnik Josip Kujundžić je pročitao primljene brzojave kao čestitke za jubilej.

Ovu lijepu svečanost završio je tamburaški orkestar KUD "Bunjevačko kolo" koji je pod ravnanjem prof. Lazara Malagurskog svirao nekoliko bunjevačkih narodnih kola.

U nedjelju, 22. siječnja u 18 sati bila je u katedrali sv. Misa zadušnica za sve pokojne članove "Bunjevačkog kola" i zahvalnica za sve primljene Božje milosti u toku proteklog perioda. Sv. Misu je prikazao vlč. Stjepan Beretić, a pjevao je katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem sestre Mirjam Pandžić. Svečanom pjesmom "Tebe Boga hvalimo" završena je ova duhovna svečanost kao sastavni dio proslave ovog jubileja.

B.G.

ODRŽANO VELIKO PRELO

U prepunoj dvorani KUD "Bunjevačko kolo" u subotu, 28. siječnja održano je Veliko prelo. Među prisutnima mogli su se vidjeti nama dragi gosti iz Ureda Republike Hrvatske u Beogradu, ambasade Republike Mađarske, gradonačelnik Subotice, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini te mnogi predstavnici vjerskih i kulturnih ustanova iz Subotice i drugih mjesta u Vojvodini.

U bogato pripremljenom kulturno-zabavnom programu učestvovala su folklorna, dramsko-recitatorska i tamburaška sekcija. Cjelovečernji program vodili su gospođica Zlata Lacić i gospodin Franjo Vujkov.

Vrhunac večernjeg programa je bio izbor najlipše divojke na prelu. Od 20 kandidatkinja najviše glasova je je dobila gospođična Dušica Jurić iz Male Bosne, dok je prva pratilja gospođična Brancka Bašić iz Subotice, a druga pratilja gospođična Marijana Mandić isto iz Subotice. Ostatak večeri goste, njih oko 300, zabavljao je tamburaški orkestar pod ravnanjem prof. Lazara Malagurskog sve do ranih jutarnji sati.

Br.T.

O GOSPODI I SELJACIMA

Braća Radići toliko su puta ponavljali, da su se o tome i vicevi stvarali, kako su svemu gospoda kriva. Naravno, kao vođe naroda, ali i seljačkog puka, znali su za posebnu kivnost birača sa sela na gospodu "svih fela". Sve nešto miriše i danas da bi gospoda (mislim na učeni svijet) mogla proći kao nekada robovlasnici, grofovi, buržuji - da se digne buna protiv svemoćnih posjednika znanja i zvanja.

Sto bi mogao biti uzrok takvog scenarija? Obična pamet može uočiti da su majstori, trgovci, bankari, industrijski radnici u minulim stoljećima uvišestručili svoja profesionalna znanja i da prije svega razmjerno tomu bolje žive.

Neka mi oprostí rodbina i prijatelji iz prvog i drugog seljačkog koljena, "seljak je sve vrijeme ostao seljak". Točno toliko koliko je profesionalniji od svojih predaka iz seljačke bune, toliko mu dotiče i boljeg života.

I tako se danas ti ljudi izvode na ulicu, ne bi li protestirali radi visokih poreza, dugova države njima, na sve druge nevolje koje su evidentne. Traže ista, konkretna materijalna prava - poput industrijskih radnika. Pitanje je, premda je nevolja očigledna, radi čega odziv nije baš naročit.

Nitko ne kaže, međutim, koliko nas staju ta radnička i činovnička prava koja plaćamo iz rada svih kroz cijene, poreze i prireze. Ista braća Radići govorili su da seljaku ne treba penzije nego poštenih cijena i stručne pameti pa će sam sebi znati osigurati starost.

Nitko ne kaže kako su od kako je svijeta i vijeka od arende živjeli grofovi, veleposjednici, a

sitan posjednik je starost provodio uz pomoć djece ili skromno živio od mukotrpno stečene uštedevine.

Nitko ne kaže da se na sitnom posjedu, koji je kod nas 1975. godine bio četiri hektara, a nakon vraćanja zemlje "vlasnicima" tko zna koliki je, uz modernu tehniku i tehnologiju ne može živjeti niti zarađivati. U zadnjih pet decenija u Engleskoj je posjed porastao sa prosječnih 23 na 52 ha, a u Kanadi i SAD sa 63 ha na 155, i tamo se onda da rentabilno gazdovati. I tamo gdje je ostao sitan posjed, stvari su ipak bolje (primjerice Italija s 8 ha, vjerojatno zbog brojnih voćara), neprofitna kooperativna organiziranost izvukla je teret, bolje reći blagodet, mehanizacije i suvremene tehnologije.

Onomad je jedan gospodin na televiziji zatražio "agrarni budžet" neprikosnoven, kao npr. vojni, pa će sve biti u redu. Istina je da cijela europska poljoprivreda počiva na dotacijama, pa je i opet donekle i to u redu. Pa ipak u budžetu i jest i nije rješenje. Valjalo bi potražiti odgovor zašto smo mi, zajedno s tom Europom trovali zemlju s prosječno 225 kg kemikalija po ha, dok za iste prinose SAD i Kanada troše upola manje. Zašto nitko neće da sam sebi, ili u "tvornici" proizvodi prirodni humus - zdraviji i jeftiniji od veštaka, ili stajnjak u ekstenzivnom uzgoju (tu treba raditi, dok se umjetno gnojivo jednostavno kupi i prospe).

Ovih dana novcem iz budžeta organizirana su predavanja o poljoprivredi po okolnim salašima i predgrađima grada. Oglašeno je u tri reda da će predavanja biti tog i tog dana, na tom i tom mjestu. Ni

teme, ni imena predavača, ni sat početka. Misle gospoda kako seljak jedva čeka da ga ogrije gospodsko sunce! Nasuprot tomu, ne znam kada je stručnjak - posebno agronom (veterinar valjda po nuždi) zagazio u gospodarsko dvorište individualca da pokaže kako se pravi silaža, kako (u gram tačno) smjesa koncentrata, kada je mjerio sastav materije u zemljištu, a da ne govorimo podučavao kako se pravi i koristi bioplin, silaža, ili bilo što prenio u praksu.

Dok i seljak ne postane "gospodin", tj. VKV stručnjak svog zanata, na način i na nivou ostalih profesija, dok država - zna se kako - ne ubrza suglasnost veličine posjeda s ekonomičnom primjene suvremene tehnike i tehnologije (da ne bude zabune: ne daj Bože kolhoza i sovhoza)!

Političari svih stranaka na skupovima dijele bedževe, slike i parole, a štampanih programa, makar na WC papiru, ni od kuda. Quod licet Iovi, non liced bovi - što priliči Jupiteru, ne priliči volu. Nekima gospodarski programi i nisu poitrebni.

Pa ipak, htjela to gospoda ili ne, nauk pripada svima i znanstvenog stoljeća će biti ili nas neće biti. Ono pripada svima ili nikom. Svi se moramo organizirati da ne bude - što je ipak moguće - Orwlove republike!

Alojzije Poljaković, ekonomista

MI SMO ONI ŠTO OSTAJEMO IZA VAS

U ovih pedeset mjeseci na našim se stranicama pisalo i o radu Mladeži DSHV-a, premda ne toliko koliko ovi mladi ljudi zaslužuju. Mladež postoji dvije i pol godine, a kako kaže njezin sadašnji predsjednik ing. Miroljub Milodanović, za razliku od njezinih početaka kada je u Predsjedništvu bilo više mladih što veći dio godine provode u Zagrebu na školovanju, nego u Vojvodini, sada okosnicu organizacije čine mladi ljudi koji veći dio godine provode - u Vojvodini, što omogućava pravovremeniji rad ove organizacije.

Od samog osnutka Mladeži prepliću se dva pitanja - način rada i kompetencije Mladeži. Naš sugovornik kaže da su rad pokušali svesti između ostalog i na povezivanje Mladeži s ostalim sličnim organizacijama drugih stranaka, ali osim dobre suradnje s omladinom VMDK, koja ih je predstavila i u susjednoj NR Mađarskoj, kontakta s ostalim omladinskim organizacijama oporbenih stranaka u

Srbiji nemaju. U radu Mladeži značajan je i broj organiziranih kulturnih i športskih priredbi, premda g. Milodanović smatra kako još uvijek Mladež nije dovoljno aktivna, kao i da bi broj članova zacijelo mogao biti veći. Nedostatnu aktivnost predsjednik Mladeži tumači velikom zauzetosti članova, budući da je većina njih zaposlena ili ima obveza oko studiranja, kao i općenitom nezainteresiranošću mladeži za rad na polju politike. No, poznanstva i druženja pokušavaju ostvariti kroz razne kulturne i športske susrete.

Premda su politička organizacija, stav je mladeži da u ovom trenutku ne očekuju neke baš revolucionarne korake svoje organizacije.

-Naš je osnovni politički cilj podržavanje programskih načela DSHV-a - kategoričan je Milodanović. -Mi smo ipak Mladež stranke. U svezi napisao što su se pojavljivali u pojedinim glasilima istakli smo jasan stav da mi

podržavamo izbor predsjednika i odluku Skupštine DSHV-a. Također podržavamo i sadašnji rad Stranke. Medjutim, tražimo mogućnost da se čuje i naše mišljenje, da se čuje što bismo mi kao Mladež stranke mogli uraditi, ali također tražimo i smjernice i suradnju starijih.

Do razlaza između nekih ljudi i stranke, stav je Mladeži, nije trebalo doći, barem ne na taj način.

Sam položaj i socijalno stanje mladih Hrvata u Vojvodini uvjetovan je cjelokupnom gospodarskom situacijom u Srbiji, pa tako materijalni položaj mladih bilo da rade ili se školuju nije na zadovoljavajućoj razini.

Unatoč tome većina mladih ljudi želi ostati na svojoj djedovini, boreći se za poticanje razvoja i unapređenja hrvatskog pitanja na ovom prostoru.

- Mi kao Mladež želimo raditi na ostvarivanju prava Hrvata kroz oblike koji su nam svojstveni - zaključuje Miroljub Milodanović.
V.K.

HAMBURGERIJA

"BOLERO 90"

Tel: 26-061

HAMBURGERIJA
„Bolero 90“
SUBOTICA, Trg. 2. Fesikama 8

Tel: 20-061

OD NOVE GODINE U NOVOM
AMBIJENTU

POSJETITE NAS!
RADIMO PET DANA U
TJEDNU (OSIM NEDJELJE
I PONEĐJELJKA). U
UČODNOM AMBIJENTU
VAM NUDIMO UVIJEK

SVJEŽ I UKUSNU
HRANU, SPRAVLJENU OD
NAJBOLJIH SASTOJSTO-
JAKA, A UZ PİĆ A NUDIMO
I NAŠ GLASOVITI JUICE,
SPECIJALITET KUĆE

zkvh.org.rs

NACIONALISTI I ŠOVINISTI NISU PRIJATELJI NI SVOM NARODU!

Evo već pune tri godine, i četvrta uveliko ide kako se nalazim u DSHV, iako sam anatemisan i osudjivan od svih militantnih Velikosrba, koji su, po mom dubokom uverenju, manje prijatelji srpskom narodu od mene.

Da pojasnim: nakon mog pristupanja DSHV-u, često su me mnogi zapitkivali zašto sam se priključio DSHV-u, da i ne govorim o sumnjama da sam srpski špijun, i tu po nečijem naređenju. Onda sam, da bih oda-gnao sve sumnje, javno izjavio - iza čega i danas stojim - da mi je glavni cilj zaštititi, ako ustreba i vlastitim životom (a verujte da je ponekad zaista i bio ugrožen) hrvatski narod na ovim prostorima. A kad kažem hrvatski, onda mislim Bunjevce, Šokce, Dalmatince, Zagorce i druge, kao što u srpskom narodu ima Šumadinaca, Pomoravaca, Negotinaca i dr. Ja sam želeo i želim da zaštitim sve moje komšije koji su čestiti ljudi a nisu srpske nacionalnosti, i koji samo žele da sačuvaju svoj identitet i kulturu. Smatram da su u pravu i da bi Srbija bila jadna i žalosna i to bi bila istinska životna katastrofa ako bi u njoj ostali da žive samo Srbi.

Prema tome, ja radim u korist svog srpskog naroda.

Sve vreme svog članstva u

DSHV-u bio sam aktivan i u samom vrhu stranke, i nikada nisam za srpski narod čuo ni jednu ružnu reč od bilo koga, a posebno ne od predsednika Bele Tonkovića (izuzev za one koji stvarno loše čine i srpskom narodu, sa kojim se stavovima i ja u potpunosti slažem).

Osvrnuo bih se na taj naš trogodišnji put - početo je od ničega, a izrasli smo u čvrstu, jaku i organizovanu stranku koja sada ima legitimitet i može da bude garant opstanka svih Hrvata na ovim prostorima. Bilo je i oscilacija u radu stranke, što je i sasvim normalno: pojedinci nisu mogli da se uklope, ili su upali u trenutke slabosti ili su iz nekih, njima znanih razloga, izišli iz stranke. U sadašnjem trenutku stranka je jaka i stabilna sa svoji članstvom, pred-sedništvom i pred-sednikom, a meni je lično čast što sam sa njima rame uz rame, što se kaže.

Osvrnuo bih se i na sam sistem informisanja (tu mislim na "Glas ravnice" i na urednicu g.đicu Vesnu Kljajić). Vidljivo je, po mom uverenju, da se oseća novinarski duh i da članstvu i javnosti počinju da idu prave informacije, a na nama svima - kako članovima DSHV-a, tako i simpatizerima je da svojim doprinosom -po svom znanju i sposobnostima- pomognemo

redakciji ovog informativnog glasila, jer je to šansa da svojim prilozima pomognemo rad i stranke i predsedništva, jer uz veću pomoć svih nas bolje će raditi, i biće mnogo manje onih koji će samo kritikovati - što je najlakše - u stilu - prikrij se i ćuti, nek drugi rade, stvari će se same rešiti i slično, što je čista demagogija jer ne postoji nešto što se samo rešava. Samo ljudi udruženi rešavaju ovozemaljske probleme. Zna se i ona Božija : "Pomozi si, pa da ti pomognem". Ja sam duboko uveren da Srbija počinje, a i mora da počinje, da konačno shvati da mi nismo nikakvi njeni neprijatelji, da smo joj mi stepenica i spona za ulazak u Evropu među civilizovan svet, gde bi joj trebalo i da bude mesto i da bez nas ne može i da na nas mora i da računa.

Miloš Vasiljević

ZAHVALJUJEMO SVIM ČITATELJIMA, SURADNICIMA, TE ČLANOVIMA I SIMPATIZERIMA DSHV-a, "AMOR VINCIT"-a I MLADEŽI NA SUGESTIJAMA I PODRŠCI TIJEKOM PROTEKLIH 50 BROJEVA.

Putovanja

Točno prije tri godine doselila sam se u Zagreb iz jednog malog gradića na obali Dunava, iz Petrovaradina. Dok se nisam privikla na novu okolinu i novi način života, često sam se povlačila u sebe i pronalazila utjehu u kutu moje nove sobe, maštajući o povratku, ili bar o kratkotrajnom posjetu.

U svojim maštanjima, vidjela sam sebe kako kupujem kartu na glavnom kolodvoru i sa osmijehom ulazim u autobus koji je ostvarenje moje najveće želje. Prolazim kroz prelijepu domovinu Hrvatsku, pa kroz ravničarsku Mađarsku i na kraju kroz nikad nepreboljenu i nezaboravljenu Vojvodinu. Prolazim kroz njena ravničarska polja, punim plućima udišući zrak ispunjen mirisom sijena koji se iz dizao iznad uspavanih sela.

Napokon dolazim u Novi Sad. Sada mi je potreban samo jedan autobus da bih ponovo bila u Petrovaradinu. Prolazim kroz grad u kojem sam rođena. Dušu mi ispunjava zadovoljstvo, a u očima mi se zasjale suze. Kao i prije tri godine, tamo su stajale velike zgrade, robne kuće, kazalište, katedrala, a ljudi su nasmijanih lica uživali u jutru koje im je novi dan donio. Prelazim i most. Dunav se presijavao na jutarnjem suncu i polako oticao u nedogled. Na ulasku u grad čekale su me zidine ponosne tvrđave čijoj sam se tajanstvenosti divila od kada znam za sebe. Zatim sam ugledala moju školu. Njeni zidovi su još uvijek bili obavijeni

bršljanom, a školsko dvorište vrvjelo je od razdragane djece.

Sišla sam na autobusnoj stanici koja je bila u blizini mog kvarta gdje sam prije tri godine živjela. Popela sam se na brežuljak i sa oduševljenjem ugledala moju kuću koja se bjelinom isticala od ostalih. Trčeći sam ušla u dvorište, dok mi je široki osmijeh lebdio na usnama. Pozdravljala sam se sa svojim susjedima, veselila se ponovnom susretu sa starim društvom.

Nažalost ovo zadovoljstvo nije trajalo dugo. Mama me je trgla iz razmišljanja jer je poštar donio pismo za mene. Na kovertu je bilo ispisano moje ime meni dobro poznatim rukopisom, rukopisom moje najbolje prijateljice Tamare. Sa nestrpljenjem sam otvorila pismo i počela čitati. Pisala mi je da više ništa nije kao prije, da se sve iz temelja promijenilo. Ja sam samo nehajno odmahнула glavom, nevjerujući nijednoj njenoj riječi. Za nekoliko minuta opet sam se vratila mojim putovanjima u mašti, koja su ovaj put bila još stvarnija i življa.

Čak i dan danas sjednem uz rijeku ili na neko osamljeno mjesto i razmišljam o proteklim danima. U meni se budi nada da ću bar još jednom otputovati u Petrovaradin i da će se moja želja ostvariti.

Dotada, iako se vraćam u stvarnost sa suzama u očima, maštati ću o gradu koji će uvijek ostati u mom srcu.

Ivana Andrić

(III.razred Gimnazije)

PISMO

Poštovana redakcijo,

Najprije Vamm želim sve najbolje u ovoj Novoj 1995. godini i veliki uspjeh u izdavanju GR.

Ja ovdje (u SAD, op. ured.) činim sve da kako preko novina, tako i preko osobnih pisama izvjestim svjetsku javnost o grubom kršenju ljudskih prava - kako Albanaca na Kosovu, tako i svih nacionalnih manjina u Vojvodini, a posebice nas Hrvata.

Iznenadjuje me da poneko misli da postoji neka nacija "Bunjevac". To je vrlo čudno. Vrlo naivno. A znanstveno potpuno krivo. Neki Bunjevci hoće biti neopredjeljeni. A to je nemoguće, jer ti isti žele da se zovu samo "Bunjevci", što nije nikakva nacija nego grupacija unutar hrvatskoga naroda. Bunjevački Hrvati su se doselili u te krajeve Vojvodine prije nekoliko stoljeća ponajviše iz Hercegovine, ali su neki došli i iz drugih krajeva - kako BiH, tako isto i iz Hrvatske (iako u puno manjem broju). Hrvati su iz Hercegovine bježali u vrijeme turskih progona, a neki i u potrazi za boljim uvjetima za život koje su nalazili na bačkim i vojvođanskim ravninama.

Josip Čović ima pravo pisati što misli, ali nema pravo nikome naredivati kako će se pojedini naslovi u GR zvati. U demokraciji čovjek ima pravo birati ono što misli da će najbolje odgovarati pojedinom pisanju u novinama. Ako Josip Čović misli da on pripada nekoj "bunjevačkoj naciji" to je onda vrlo čudna stvar jer takva nacija ne postoji i niti ijedna svjetska enciklopedija neće tako nešto zabilježiti, osim možda njegova osobna.

Svi Hrvati širom Vojvodine bi se trebali lijepo ujediniti i držati "istog štapa" (ići istim putem), a ne stvarati svoje "nebulozne nacije" koje u povijesti uopće nisu postojale, a niti će postojati.

Jao onome žnebuloznom Bunjevcu koji ne zna kojem narodu pripada. Taj će još stoljećima robovati raznim "carevima i kraljevima".

S poštovanjem

vlč. Ivan Skenderović

USA

TOMO VEREŠ O DJELU ALBERTA VELIKOG

Tomo Vereš, dominikanac i profesor Filozofskog instituta Družbe Isusove u Zagrebu, glasoviti bunjevački intelektualac i znanstvenik, jedan je od brojnih slučajeva čije djelovanje pokazuje kako bački Bunjevci najpotpuniju afirmaciju mogu doživjeti najprije u matičnoj domovini, u Hrvatskoj.

Kao čovjek koji je hrvatskoj i južnoslavenskoj javnosti svojedobno najpotpunije predstavio Tomu Akvinskog, T. Vereš je istom auditoriju krajem prošle godine izložio njemačkog dominikanca Alberta Velikog (1193.-1280.), jedinog mislioca i znanstvenika, dakle ne ratnika ili političara) srednjeg vijeka nazvanog "Veliki". Mada je do sada parcijalno objavljivao članke o Albertu Velikom (našoj javnosti najpoznatiji su članci iz Danice od 1988., 1991., i 1993., Glasa koncila br. 1014 od 14. XI 1993. i Rukoveti br. 1-2-3/1994. i prijevode njegovih djela, knjiga pred nama predstavlja cjelinu Verešovog višegodišnjeg rada na jednom od najvećih kulturnih pojava srednjeg vijeka, čovjeku koji je u srednjem vijeku prvi ostvario sintezu filozofskih i prirodnih znanosti grčke, rimske, židovske, kršćanske i arapske tradicije.

Premda se Verešova knjiga nominalno sastoji iz pet dijelova, čine je zapravo tri dijela: rasprava o Albertu Velikom, prijevodi djela Alberta Velikog i bibliografija.

U uvodnom je dijelu (str 1-76) autor na pristupačan način širokom čitateljstvu predstavio životopis Alberta Velikog, njegovu prisutnost u Hrvata, i na kraju sačinio popis njegovih cjelokupnih djela. Najprije je izložena veličina i značaj Alberta Velikog, kao i njegov život, (podrijetlo, mladost, školovanje, profesura, filozofska i prirodnoznanstvena djelatnost, te duhovno djelovanje) u kome se posebno ističe činjenica da je bio poglavar ondašnje njemačke dominikanske pokrajine i regensburški biskup (divan grad koji je jedno vrijeme bio i sjedište njemačkog Reichstaga).

Vereš je Albertovo djelo podijelio u tri skupine (prirodnoznanstveno, filozofsko i teološko) i potom sažeto prikazao njegovo praktično djelovanje u svakoj od njih. Dio "Albert Veliki u Hrvata", jest kritički osvrt na utjecaj Alberta na hrvatske pisce i njegova izvorna i prevedena djela u Hrvatskoj. Uvodni dio završava popisom Albertovih filozofskih i teoloških djela, koje čini tridesetak tisuća stranica, kao rezultat pedesetogodišnjeg znanstvenog rada.

Premda je uvodnom studijom Albert Veliki do sada najcjelovitije predstavljen na hrvatskom, ipak najznačajniji dio knjige predstavlja prijevodi ulomaka djela Alberta Velikog, te nekoliko akata što se odnose na njega (str. 77-211). Ovaj je dio prvenstveno namijenjen filozofima. Najprije je predstavljen prijevod djela "O petnaest problema" (s imenskim i stvarnim indeksom latinskog izvodnika), potom ulomci o alkemiji, kozmografiji i geografiji iz Albertova djela "Pet knjiga o rudama", te tri kratka akta koji se tiču Alberta Velikog (papska povelja o imenovanju regensburškim biskupom, jedno pismo povodom ovoga imenovanja i Albertova oporuka). Osobitu znanstvenu kvalitetu knjige predstavlja tzv. "usporedni" ili biligvalni tekst: na lijevoj stranici se nalazi latinski izvornik, a na desnoj prijevod na hrvatski jezik.

Na kraju knjige se nalazi iscrpna bibliografija na hrvatskom i drugim jezicima (215-213). Knjiga je opremljena s više reprodukcija samog Alberta i njegovih djela.

Cijena knjige je protuvrijednost od 50 DM. T. Vereš je darovao zavičajnom odjelu Subotičke Gradske Biblioteke jedan primjerak knjige, gdje je zainteresirani mogu naći.

Hrvatska je kultura ovom knjigom ušla u uzak krug naroda (Njemačka, Engleska, Italija i Francuska) koji imaju cjelovite prijevode djela Alberta Velikog.

M. Skenderović

POEZIJA

Valerija Marija Rendulić je porijeklom iz Srijema, iz Novog Slankamena. Rođena je 1973. god u Novom Sadu. Od 1993. živi u Zagrebu. Studentica je Filozofskog fakulteta, odsjeka za pedagogijske znanosti. Objavljivala je pjesma u Srijemskim Karlovcima u časopisu "Brankovo kolo", a u Zagrebu u časopisu "Mi" i "Zrin". Sudjelovala je na manifestaciji "Duhovna riječ i glazba" kao i na brojnim večerima poezije i glazbe. Djeluje u Društvu pisaca "August Šenoa".

"Leptir" je njezina prva zbirka poezije koju je izdalo Društvo pisaca "August Šenoa" u svojoj zbirci "Naša riječ", br.29. Promocija ove zbirke je bila 11. 1.1995. god. u Zagrebu u prostorijama "Dva goluba". Knjigu su predstavili prof. Juraj Lončarević i g. Josip Savić. Voditelj programa je bio G. Franjo Friščić. U glazbeno-poetskom recitalu su sudjelovali autor knjige Valerija Marija Rendulić koja je ujedno bila kantautor, Dario Ilija Rendulić, gitara i band "Bijeli san" u sastavu Domagoj Kačan i Jerko Krapanić i g. Ivan Bonus, pjesnik iz Novog Slankamena koji živi i djeluje u Zagrebu.

Subotički grafiti

ŠARENGRAD

Grafiti, kao posebna fela današnje varoške (sub)kulture, pokazuju i kako je stanje svisti, vrednosti i ideja mlade generacije u jednom društvu. To potvrđuju i brojni politički natpisi pisani auto-sprejevima po mnogim dilovima varoši koji slovi za centar vojvodjanski Rvata. Kako se "Glas ravnice" čita ne samo u Vojvodini, neg i u Mađarskoj, Rvackoj, Nimačkoj, pa i "priko bare", nije zgoreg uputit štioce ne samo na one koji se sad nalaze po zidovima, neg i na one koji su već otrveni. Zato ću navest i one koji su najčešće prid očima čeljadi, al i one na zabačenijim mistima.

- Priko puta bioskopa "Jadran" - HRVATI I MAĐARI, BEŽITE IZ SRBIJE

- Na stubu robne kuće "Centar" sa strane koja gleda prema "Otvorenom univerzitetu" - OJ HRVATI AL, ČEMO VAS KLATI

- Na Franjevačkoj crkvi: POZDRAV OD ČETNIKA (potpis) ZADNJA OPOMENA

- "Pisce" je posebno privlačio "Fidelinkin" zid sa strane sinagoge. Najprije je pisalo NE DAM SVOJA VOJVODANSKA ŽITA, EVO TEBI SLOBO KITA, pa je to posli nekoliko nedilja prifarbano. Posli tog je kogod napiso VOJVODINA DO DUNAVA potpis STUDENT GEOGRAFIJE, pa je i to otrvaneo, a kogod je napiso ćirilicom SCP, da bi i na to bio "dobiven" odgovor PUŠI K..., OSTAJEMO OVDE. Na istoj zgradi, al na zidovima prema Radijalcu i sokaku Dimitrija Tucovića: PANIĆ POBEDNIK-SLOBO LEZBEJKA; VOJVODINA VOJVODANIMA, KERTESZU FRULA; BOŽOVIĆ DOĐOŠ; NI ZRNA ŽITA OKUPATORIMA (ovaj posljednji je viđen i u Somboru, s dodatkom PREKO DUNAVA)

- Na više mista u varoši se mož vidit i ono što već svi izgovaramo: SPS TAKO TREBA, NEMA NAFTE NEMA HLEBA

- Zanimljivi su bili natpisi na Spomeniku žrtava fašizma irata u jesen 1991.: JNA - FAŠISTI, pa NE DAJTE SE BUNJEVCI I MAĐARI (ovaj oma bio otrven jel su udbaši dobro svatili njegovu opasnost)

- U to vreme je na Beogradskom putu kogod naposo: NAPUNIO SAM 18 DA BIH IŠAO U RAT.

- I na Radijalcu svašta mož pročitati: SLOBU NAPUSTILA PAMET, pa jedno kajanje (faljenje) KLAO SAM U RATU, pa SMRT USTAŠAMA itd.

- Na mličnoj peci oko dućana "Bačka & co": VOJVODINA REPUBLIKA (isto znači i VR), SPS = SRANJE (prikriženo SPS i metnito HDZ)

- Priko puta hotela "Patria" - MAĐARI 500 km (i strelica koja označava siver), prikriženo i dopisano pored SRBI 2m i strilica koja pokazuje pod zemlju.

- Na zidu kadgodašnje gvoždare "Meteor" a danas prodavnice "Simp" je natpis iza kojeg cigurno stoji najveći dio rođeni Subačana: NE "OSLOBADAJTE" SUBOTICU, SAMO SE OBA SRBE SPASAVA

- Prija početka prošle škulske godine je na zgradi Gimnazije pisalo OVDI SE UČI LATINICA, al je otrveno dok se još nije krinilo u školu.

- Na puno misti po crkvama je ispisan grb sa četiri ocila. Čeljad obično misle da su to ćirilična slova "S" i da označavaju skraćenicu od sintagme "samo sloga Srbina spasava". Zapravo su to četiri grčka slova "beta" ("VITA") sa grba jedne bizantske dinastije što je skraćenicu od Basileus Basileon Basileijon Basileusin - KRALJ KRALJOVA KRALJUJE NAD KRALJOVIMA

- Mogu se nać i znaci gdi je niki meto kuke na znak sa ocilima, pa je dobio kukasti križ.

-SPS-ovce i SRS-ovce je zdravo uznemirilo U na korzou.

- U Gatu na par mista stoji HSP.

- Na somborskom putu priko

puta Male crkve je dugo netaknuto stajalo BBB BOG I KONJICA, NEKA ŽIVI DINAMO I MAJKA HRVATSKA, da bi posli priko tog bilo napisano UMRITE USTAŠE, SRBIJA, BOROVO SELO

- U sokaku Braće Radića ima puno ispisan grafita NE RAČUNAJTE NA NAS (potpis SPO), SLOBA MOZGA NEMA, SLOBO SADA DAME (Sadame prikriženo i dodato SLOBODO).

- Priko puta sinagoge, u prolazu prema Radijalcu piše: SLOBO PAZI METAK I ŠEŠELJ PEDER.

- Kod dičjeg dispanzera, na zgradi "Vojvodinaputa" je želja: OCU ŽIVOT BEZ SLOBE.

-Na jednoj friško ofarbanoj kući u Gatu blizo "Bunjevačke ulice": JA NE VOLIM SRBIJU

- Na zidu jedne kuće kod Margit mlina: VOJVODINA VOJVODANIMA, pa je VOJVODANIMA prifarbano i dopisano SRBIMA, al je i ovo dobilo nove gazde MAGYAROKNAK (Mađarima).

- Na "Otvorenom univerzitetu" je jedno crveno srce probijeno strilicom, a unutra SLOBO + FRANJO, oma pored ŠANDOR REPUBLIKA (dio Subatice). Sa stražnje strane iste zgrade CEO SVET JE TRULEŽ, pa je ispod dodano SRBIJA.

- Na zgradi kadgodašnjeg UNIONA danas dragstora: SPO dopisano IZDAJICE.

- Priko puta dragstora stoje četiri ocila i natpis OVO JE NAŠA ZEMLJA.

- I navijači su ostavili traga, pa se u varoši još mož vidit OSIJEK I TORCIDA

I. T.

Ovaj je tekst objavljen u br. 33 našeg lista od rujna 1993. godine, i izborom redakcije, odabran kao jedan od najboljih tekstova svih dosadašnjih brojeva Glasa Ravnice.

SRPSKI TISAK U HRVATSKOJ

Prema pisanju zagrebačkog tjednika "Globus", u Hrvatskoj izlazi sedam listova na srpskom jeziku, a prema nekim podacima iz hrvatskog proračuna za ove se listove izdvaja milijun i 150 tisuća DM. Ovoga puta pokušat ćemo vam predstaviti neke od njih.

SRPSKI GLASNIK

Prvi broj "Srpskog glasnika" objavljen je u siječnju 1993. godine. Njegov je izdavač Zajednica Srba za Rijeku, Istru i Gorski Kotar, a glavni i odgovorni urednik mu je Ratko Vlado Aleksić. U uvodniku prvog broja o motivima nastanka lista, između ostalog, piše: "List je nastao iz potrebe međusobnog komuniciranja i zbližavanja članova zajednice, prvenstveno njihovog okupljanja na zajedničkom kulturnom programu, programu očuvanja jezika i pisma, programu traganja za identitetom i onim duhovnim i kulturnim vrijednostima kojima će se Srbi u Rijeci, Istri i Gorskom Kotaru, ali i na čitavom prostoru Republike Hrvatske, potvrđivati kao ravnopravni pripadnici hrvatske države i slobodni građani srpske nacije..."

"Srpski glasnik" izlazi jednom mjesečno. U prvom dijelu lista objavljuju se uglavnom izvaci iz govora čelnika Zajednice Srba za Rijeku, Istru i Gorski Kotar, dok je drugi dio gotovo u cjelosti posvećen Srpskoj pravoslavnoj crkvi. Iako posljednjih nekoliko mjeseci ne izlazi, "Srpski glasnik" nije službeno prestao izlaziti. Čedomir Pavlović, ministar u Vladi RH tvrdi da razlozi što ovaj list ne izlazi sigurno nisu financijske prirode, jer se ta publikacija, kao uostalom i većina drugih srpskih novina u Hrvatskoj, financira iz proračuna. Tiskanje jednog broja "Srpskog glasnika" Vladu RH stoji 3000 DM.

GOMIRSKKE NOVINE

U veljači 1994. godine pojavljuje se još jedan časopis namijenjen srpskoj manjini, pod nazivom "Gomirske novine". Izdavači su Odbor za obilježavanje 400 godina od doseljavanja Srba u Gomirski kraj i pododbor Srpskog kulturnog društva "Prosvjeta" u Gomirju, gdje je i sjedište lista. Urednik je Lazo Mamula, a u uredjivačkom su odboru i neka poznatija imena poput ministra mr. Čedomira Pavlovića i dr. Siniše Tatalovića.

Mjesečnik "Gomirske novine" prodaje se po simboličnoj cijeni od jedne kune, a tiska u nakladi od 600 primjeraka. U ovom se listu uz tekstove na ćirilici objavljuju i oni na latinici. Na 16 crnobijelih stranica rijetko se pojavljuju komentari aktualnih političkih stanja. Umjesto toga, u listu se pojavljuju događaji iz nekoliko srpskih sela u Gorskom Kotaru.

PROSVJETA

Prvi broj časopisa "Prosvjeta" iz tiska je izišao u travnju 1994. godine. Časopis Srpskog kulturnog društva "Prosvjeta" izlazio je i prije, sve do 1980. godine.

Nova, redizajnirana "Prosvjeta" definira sebe kao "novinu za kulturna i društvena pitanja". Smatrajući "Prosvjetu" žrtvom 1971. godine u uvodniku prvog broja novopokrenute "Prosvjete" njezin glavni urednik Milorad Novaković piše: "Bio je to cinizam svoje vrste. Najprije su nam 1971. godine zabranili da radimo, a zatim je i 1980. stigla i sudska odluka o ukidanju, gašenju uz obrazloženje - zbog neaktivnosti i nerada."

Namijenjena je užem krugu srpskih intelektualaca u Hrvatskoj. "Prosvjeta" zrači elitizmom i suprotnim političkim aluzijama, tako da

više slični na stručnu publikaciju nego na časopis namijenjen širem čitateljstvu. Tiska se na 68 strana, od kojih su naslovna i posljednja u boji. Za cijenu od osam kuna, u "Prosvjeti" se - isključivo na ćirilici - može, između ostalog, pročitati i razgovor sa Svetozarom Livadom, tekst o "školi demokracije" profesora Jovana Mirića, eseji nekolicine autora, te završni dio predavanja Desimira Tošića iz 1972. godine u kojemu se, između ostalog, kaže: "Prvo srpsko pitanje u Hrvatskoj jeste političko definisanje Srba u Hrvatskoj". Dr. Nikola Rapajić je u ovom listu rekao: "Nema, ne smije i neće biti Hrvatske u kojoj Srbima ne bi bila zajamčena puna ravnopravnost i jednakost."

Tiskanje "Prosvjete" Vlada RH pomaže s 5000 DM.

NAŠ GLAS

Od svih listova namijenjenih Srbima u Hrvatskoj ovaj je nedvojbeno najzanimljiviji i zaslužuje najviše pažnje. Pokrenut je u travnju 1994. godine. Bogato opremljen, čak na 72 stranice, tiskan u crno bijeloj tehnici, osim naslovnice na kojoj dominira srpska trobojnica i posljednje koje su u boji, "Naš glas" uređuje Nedeljko Višnjic, a izdaje ga Zajednica Srba u Hrvatskoj. Cijena mu je 8 kuna ili 4 DM. Redakcija je u Zagrebu, na istoj adresi na kojoj je i dopisništvo lista "Politika". Pola tekstova objavljuje se ćirilicom, a pola latinicom.

Od svih srpskih glasila u Hrvatskoj, ovaj je list daleko najprofesionalnije raden. Tekstove u njemu potpisuju, između ostalih, Radoje Arsenić, dopisnik "Politike" iz Zagreba, dr. Jovan Mirić, Milan Đukić, Živko Juzbašić, Vladimir Desnica, Veselin Pejnović i drugi.

"Ambicija nam je da jasno i glasno razmišljamo, ukažemo na prob-

leme i negativnosti, te komentiramo aktualne društvenopolitičke događaje. Historijsko i kulturno nasljeđe Srba u Hrvatskoj je veliko, ali nedovoljno istraženo i afirmirano u javnosti. U prezentaciji tih dostignuća, kao i novih suvremenih rezultata, ulažemo i ovaj napor da damo doprinos unaprjeđenju dometa tiskane riječi koja govori o srpskom narodu..." - tako u uvodnom slovu svoju koncepciju definiraju novinari tog lista.

Odbacivši inetlektualnu suzdržljivost kakva se, primjerice, primjećuje u "Prosvjeti", "Naš glas" jasno i nedvosmisleno prezentira tvrde političke stavove zamotane u sintagmu "problemi Srba u hrvatskoj". Time je ovaj list stekao reputaciju najradikalnijeg lista koji izdaju hrvatski Srbi. Cijena naklade jednog broja iznosi, navodno, 6000 DM.

Sudeći prema broju tekstova koji prate rad Srpskog demokratskog foruma, može se zaključiti da je list vrlo blizak Pupovčevoj organizaciji. U listu iz pera Radoja Arsenića može se pročitati o pozadini posjeta šefa Biroa SRJ Veljka Kneževića Rijeci i Istri, sve o radu SDF-a, reportaža o jednoj deložaciji, razgovor s Bogdanom Denićem, desetak stranica posvećenih SPC-u, tekstovi u kojima se opisuju "nesretni slučajevi ljudi koji su krivi samo zato što su Srbi" pa sve do tekstova o gospodarstvu i pretvorbi društvenih poduzeća.

"Smjenjivanjem Milana Stojanovića i Miloša Petrovića sisačke čelnike više neće boljeti glava jer "hvala Bogu" više se ne moraju opravdavati pred svekolikim hrvatskim pučanstvom zašto još Srbi "vladaju" u Sisku." - stoji na početku teksta posvećenog Sisku. Dalje slijedi: "Ovih dana Sisak je napustilo nekoliko srpskih obitelji i otišlo živjeti s one strane". Mnoge je na to natjerala nemogućnost življenja među svakodnevnim uvredama susjeda i znanaca, poznanika i medija, prijete telefonom, pismeno ili na druge načine. Još se veći broj obitelji sprema na odlazak i sređuju papire za

zamjene, jer ne mogu trpjeti poniženja i maltretiranja. Prisiljeni su otići jer u ovoj "demokraciji" za sebe i svoju djecu ne vide nikave perspektive."

Ovo su samo neki izvaci iz karakterističnih tekstova u tom listu koji najbolje oslikava njegov duh i način pisanja. Naklada se kreće oko 3000 primjeraka, od kojih se veći dio podijeli, a manji dio proda. Voljeli bi, kako sami kažu, ići i na kioske, ali to zasad nije moguće. Remitende, kažu, nemaju. "Naš glas" financira hrvatska država, i oslobođen je plaćanja poreza na promet.

DJEČJI MJESEČNIK "BIJELA PČELA"

U rujnu 1994. izišao je prvi broj ovog dječjeg mjesečnika, čiji je izdavač Srpsko kulturno prosvjetno društvo "Prosvjeta" pododbor Rijeke, a glavni i odgovorni urednik je Tatjana Olujić. "Bijela pčela" tiska se u nakladi od 1500 primjeraka, na kvalitetnom papiru i bogato je grafički opremljena.

Prema neslužbenim podacima, cijena tiskanja jednog broja iznosi i do 9500 DM, što "Bijelu pčelu" čini najskupljim listom što ga izdaju Srbi u Hrvatskoj. Za cijenu od 5 kuna, na 36 stranica u boji, za one koji znaju čitati ćirilicu, tu su rebusi, slagalice, zagonetke, ali i ponešto iz povijesti - recimo o seobi Srba.

Toliko časopisa namijenjenih Srbima u Hrvatskoj, kao i njihova dobrostojeća financijska situacija ne začuđuju. Prošle je godine za Srpsko kulturno prosvjetno društvo "Prosvjeta", pod čijom kapom uglavnom i izlaze spomenuti listovi, iz državnog proračuna predviđeno je 1.150.000 DM, dok je za HAZU predviđeno 900.000 DM, a za Maticu Hrvatsku, najstariju kulturnu ustanovu Hrvata, predviđeno je 500.000 DM.

DVA STRANAČKA LISTA

Uz te "nestranačke" listove, u Hrvatskoj izlaze i dva stranačka lista Srba u Hrvatskoj: "NIT" - glasilo SNS-a, i "Demokracija" - glasilo Stranke društvenog razvoja. Te se

novine ne financiraju iz proračuna Vlade RH.

Prvi broj časopisa NIT izišao je krajem 1993. Koristi se uglavnom latinično pismo, što odgovorni urednik i idejni i izvršni tvorac lista Veselin Pejnović objašnjava riječima: "Ne vidim razloga za zatvaranje i jezički geto." Do sad je izišlo pet redovnih i jedan specijalni broj NIT-i u povodu 900 obljetnice Zagreba. Glavni je urednik predsjednik stranke Milan Đukić. Naklada lista mijenja se od broja do broja i kreće se od 500 do 1000 primjeraka. Cijena tiskanja jednog broja, po Pejnovićevim riječima iznosi 650 DM, a ovako nisku cijenu on objašnjava činjenicom da se autorski honorari ne plaćaju, grafička obrada i prijelom rade se na Pejnovićevu osobnom kompjutoru, pa je jedini trošak tiskanje.

List se ne prodaje nego se dijeli. Zanimljivo je da se - po Pejnovićevim riječima NIT čita i u Kninu, gdje odlazi po 40 do 50 primjeraka svakog broja. Kako dospjeva tamo, Pejnović nije želio otkriti. Dvadesetak primjeraka odlazi u SRJ gdje se dijeli nezavisnim medijima i političkim strankama.

Fenomen tiska Srba u Hrvatskoj, njegovo nastajanje, probleme i potrebe najbolje poznaje ministar u Vladi mr. Čedomir Pavlović. Kroz te listove najbolje se odražava trenutno političko stanje svijesti i podijeljenosti među Srbima u Hrvatskoj. Da bi zaživjeli, ti se listovi moraju naći na kioscima, u normalnoj prodaji. Razlog zbog čega te distribucije nema, valja tražiti i u neorganiziranosti ljudi koji te listove rade, ali i u objektivnom problemu koji je još prisutan među ljudima, a to je - strah."

B. K.

PARTIZANI

Izgleda da nam se i gospod Bog i Jevropa pomalkice smilovali. Vrime je otoplilo, a Dunav nosi fajin vode, a i jelektrična gospoda podigli cinu, pa jeto ti struje. Sad više nismo podiljeni u grupe ko barake u konclagerima. Vrime baš nikako, makar je privrtiljiva veljača, prolićno. A pravijo sam podeblje podne. Ta nedilja je, pa guštiram šta ću. Za namirivanje mi još rano, a na televizoru nema oni smišni bohocki sidnica, pa mi čisto ko dosadno. Čeljad se razišla koji di, pa nema s kime ni da se kartama duraka, filka, jel bar marjaša il sedmica. Šta ću? Albe! - padne mi na pamet ko ciglja sa zabata. Ta, da šta! Ajc, opravim se malo, pa priko. A i criva su me već zasvrbila. Nadam se da nije poloko sve vino. Iz mog bureta na slavinu samo štriž kapucka, ko zimi sa strije kad dune jugovina. Odem do ograde, na vrataca. Gledam di je Beljo. Ne čujem ga da laje, a ne vidim da je svezan. Jedared tako, mal me nije pokido, pa sam kazo Albi, da ako ga još pušti, pa me ugrize, upucaću ga.

Vratim se ja natrag, uzmem pušku, pa kroz vrataca, u avliju. Tišina i mir, ko, Božem prosti, na groblju. Ja za bravu, kad zaključano. Opac! Šta je sad ovo? Viknem ja "Albeee"! Beljo zalaje iz guvna. Ja pušku na mindrac pa čekam. Kad Beljo i dalje laje iz guvna. Ajc ja tamo, da barem vidim zašto je u guvnu svezan? Kad ti proviri Albina glava s masnim šešišom između dva badnja. Oči samo što ne iskoče - Ne pucajte - prostenje.

- Koji ti je komšo? Ta ja to zbog Beljova.

- Idi u očin i ti i Beljo i tvoja puška! - bisno, al i sa olakšanjem vikne Albe - već sam mislijo da su financi došli rad nafte i ovo malo rezerve benzina što sam prošvercovo od Madžara.

E sad je došo red i na mene da

zinem. Kaki financi, puška, benzin, nafta i Madžari? Pa to i priupitam komšiju. On će sad već smirenije, al još uzvireno.

- Šta si se tamo ukipijo, ko drvena Marija, već dođi vamo između badnjeva i slame. Mož te još kogod vidit.

- Šta je s tobom? Koliko juče, bijo si zdrav i koliko-toliko normalan.

Ajd ja tamo, kad imam šta i vidit. Beljo vezan za korlat, a među badnjevim iskopana jama. Na badanj naslonjeno nekoliko dračovi oblica. Jopet zinem i upačim prst spram jame, a onda se nasmijem ko da nikaki nevolja ni briga nemam.

- Samo se ti smij. ! Vidćeš kad ti pokupe naftu, benzin i butan!

- Stani, Albe, jesil ti stvarno faličan kad trabunjaš gluposti, a nedljom poslipodne kopaš karmić. Pa ovo meni liči na kadgodašnje partizanske baze.

- Da, da! To je prava rič. Partizanska baza. Pa jel tebi nije bistro, da moramo protiv financa vodit pravi partizanski rat. Nećeš valjdar bit fašista pa da me odaš. Tu ću sakrit naftu. Pa znaš koliko orat imam i koliko sam se načeko na granici čerez nje.

- Jel ti joped tvoj televizor što god prišapljio na uvo?

- Nije televizor, već pretelj Marko. Zamisli, znaš da su oni bili gazde od starina, pa njim ova vlast vratila zemlju, jel ne zna kako da je obradi. Kupovo čovik naftu na Kelebiji, tamo pod granicom, kod one mijane. Jeste da nikad ne znaš štaš dobit, al ko se razumi, mož i dobro proč, jel puno je jeftinija neg na buvljaku, a ni tu nisi ciguran. "Oš kupit naftu?" - pita ga jedan. "Kako da ne. Zašto ne bi prodo komšiji, koji nema čim doć prid granicu" - kaže on lipo ljudima.

- "Pa zašto ne idete priko?" - joped pita jedan.

-E, dite, ko je još lud s konjima stat u redu, a da prostiš, i država nam utirala taksu, pa jesapim da više hasne ima ovako." "Dajte adres, pa ćemo vam mi donet, a sad možete kući."

Tako i bilo. Došli oni, al ne da su doneli, već s buradima odneli, i još siroma mora platit kaznu za šverc, priprodaju i nezakonitu trgovinu. Tja, moždar je i to Božija kazna. Sićáš se ti, još prije par godina, dok se od Rusa mogla nabavit nafta, mislim od ovi kamijondžija; a njegov komšija Joso, isto jak čovik s dosta svoje i ženine zemlje tako nakupovo dva-desetak buradi, al one prave i dobre nafte. Kogod ga, valjda, ištelovo financima i dođu oni i odnesu sve. Ta tiro se sudom, al zabadavad. Na kraju je pristo i na to da mu samo burad vrata, al ne sićám se kako je završilo. Baš ću ga morat pitat kad odem kod pretelja na prelo, a on obično o pokladama pravi prelo.

- Znam, znam. Gazde od starina ne zaboravljadu običaje.

- Pa tako valjda i triba da bidne - isprsi se Albe, sad već smiren i okuražen - a da si pametan, i ti bi iskopo bazu za gorivo. Ni puška ti pomoć neće, kad te sleptaju financi. Imaš li ti potvrdu o poriklu benzina, nafte ili butana? Nemaš! Epa, molim lipo, ako nemaš državnu potvrdu, to je ondak sve državno. Ta nisi čito u Subatičkim da će i varoška kuća postat državna. Samo da imam novaca, ko što nemam, oma bi je kupijo, da je ne prodadu kakom Švabi, jal nedaj Bože, kakvom nižem.

- Stvarno, kako divaniš, icemo mi stopama naši očeva u partizane.

- Jest očin! Tukli su Švabu, a koga mi da voštimo?

Bać Stipan